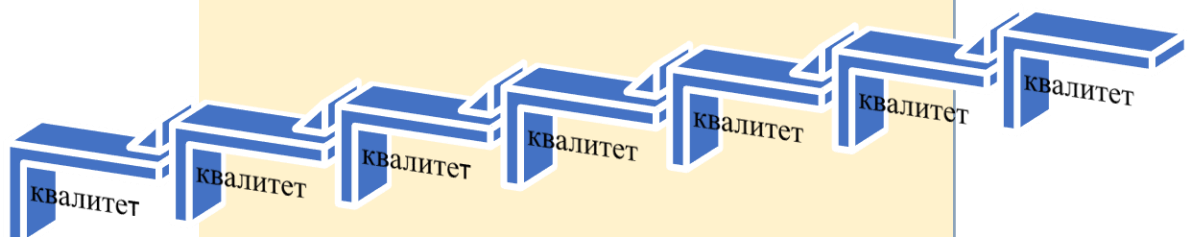


РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

АНАЛИЗА СПОЉАШЊЕГ ВРЕДНОВАЊА КВАЛИТЕТА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У ШКОЛСКОЈ 2024/25. ГОДИНИ



Децембар 2025. године

РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

АНАЛИЗА СПОЉАШЊЕГ ВРЕДНОВАЊА КВАЛИТЕТА
ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА
РЕАЛИЗОВАНИХ У ШКОЛСКОЈ 2024/25. ГОДИНИ

Слађана Танасић, директор Републичког педагошког завода

Аријана Жујић, начелник Одјељења за вредновање квалитета васпитно – образовног рада

Славко Драгосављевић, начелник Одјељења за предшколско и основно васпитање и образовање

Милија Марјановић, начелник Одјељења за средње образовање и васпитање

Аналізу припремили:

Жарко Гаћић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Татјана Богдановић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Александра Станковић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Смиљана Антонић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Александра Пухалић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Силва Добраш, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Милица Тителски, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Аријана Жујић, начелник Одјељења за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Техничко уређење

Владимир Радојчић, виши сарадник за информатику

УВОД

Начин праћења и вредновања рада школа развијао се током времена у складу са развојем друштвених и образовних промјена. Развојем образовних система у фокус савременог друштва долази квалитет рада школа, те се очекује транспарентан приказ остварености постављених циљева. Јачањем глобализације све више се јавља потреба за компарацијом образовних система и дефинисањем стандарда и начина вредновања квалитета образовног система. Како би одговорили бројним изазовима и промјенама у друштвеном окружењу, проводи се реформисање, стандардизација и вредновање квалитета остварених резултата.

Вредновање квалитета основног образовања проводи се у форми самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада школа. Самовредновањем остварује се вишеструки утицај на унапређење рада школа кроз: унапређење квалитета наставе (учења и поучавања), јачање колективне и индивидуалне одговорности запослених, остваривање веће сарадње, континуирану анализу оствареног и планирање даљег напретка. Процесом самовредновања остварује се већа повезаност и партнерска сарадња школе са родитељима и друштвеном заједницом што утиче на развој међусобног повјерења. Школа поступком самовредновања сагледава расположиве могућности и доступне (људске, материјалне и техничке) ресурсе те их ефикасније користи. Провођењем самовредновања у школи се развија потреба за прилагођавањем промјенама, усклађивањем са потребама ученика и захтјевима савременог образовања. Полазна основа за унапређење образовног система је самовредновање квалитета рада школа.

И провођење спољашњег вредновања има значајну улогу у развоју заједничке одговорности за осигуравање жељеног квалитета. Спољашњим вредновањем врши се објективнија процјена квалитета свих дефинисаних стандарда. Сагледавају се могућности за унапређење, те се компаративно прате остварени резултати. Спољашњим вредновањем на транспарентан начин се пружају информације о квалитету рада школе, како родитељима, тако и широј заједници што значајно подстиче потребу за унапређењем. Спољашњим вредновањем јача се одговорност школе за остваривање напретка, иновирање наставних модела, професионални развој наставника и ефикаснију подршку ученицима.

Самовредновање и спољашње вредновање квалитета рада школе имају заједничку улогу у осигурању квалитета образовања, јачања одговорности и унапређења система образовања како би се ученицима пружиле веће могућности за развој личних потенцијала.

Системом вредновања квалитета рада школа омогућава се идентификовање слабости и пружају се смјернице за унапређење наставног рада, праћење остварених резултата ученика, јачање одговорности за остварене резултате. Вредновањем квалитета рада школа остварује се већа транспарентност пред родитељима и друштвеном заједницом у цјелини. Праћењем и анализирањем квалитета рада, пружају се могућности за правовремену подршку школама у остваривању напретка. Запослени добијају објективне повратне информације о раду и могућностима за побољшање, чиме се подстиче стручно усавршавање и професионални развој. Вредновањем квалитета рада школа постиже се већа одговорност управљања постојећим ресурсима. Провођењем вредновања квалитета рада школа пружа се могућност образовним властима за објективно сагледавање остварених резултата, усклађивање образовних стратегија.

Вредновање у циљу осигурања квалитета васпитног и образовног рада

Осигурање квалитета представља систем и процедуре које се примјењују да би се постигао, одржао или побољшао квалитет појединачних области, а које се ослањају на процес вредновања. Вредновање је процес системске и критичке анализе дефинисаног сегмента вредновања, који укључује прикупљање релевантних података и материјала и доводи до препорука за побољшање. Самовредновање и спољашње вредновање квалитета рада, као елементи осигурања квалитета, су механизми који, путем дефинисаних стандарда, индикатора и процедура, доводе до успостављања, развоја и управљања квалитетом рада школа.

Циљ сваке организације је да произведе квалитетан производ, односно да пружи квалитетну услугу. Школа је такође организација, која пружа образовне услуге и има кориснике услуга. То су њени ученици, родитељи, али и шира друштвена заједница која од школе очекује да ученицима пружи квалитетно знање, развија вјештине, оствари успјешну социјализацију и припрему за живот. Континуирано побољшање квалитета је начин размишљања али и дјеловања одговорних организација. Стога, оне примјењују системе управљања квалитетом на начин да користе неке стандардизоване системе који су међународно признати или изграђују унутрашње системе. Успостављањем система самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада, обезбјеђује се заједничка одговорност на праћењу, контроли и осигурању квалитета рада школе.

Поступак самовредновања представља значајан сегмент осигурања квалитета који путем сагледавања остварених резултата, јачих и слабијих области рада, јача међусобно повјерење и заједничку одговорност запослених. Школа планира активности у сврху унапређења квалитета путем вредновања сопствене праксе и увидом у комплетан живот и рад школе а на основу акционог плана.

Реализацију спољашњег вредновања врши Републички педагошки завод увидом у релевантну документацију школе дефинисану као показатеље квалитета. Спољашњим вредновањем остварује се увид у квалитет рада школе у одређеним подручјима дјеловања. Резултати и подаци добијени спољашњим вредновањем значајни су за школу, као и комплетну заједницу, као показатељи даљих корака и активности за будући рад.

Закон о основном васпитању и образовању дефинише: (Извод из Члана 186.)

(1) У школи се ради унапређења квалитета васпитно-образовног рада спроводи самовредновање и спољашње вредновање рада школе.

(2) Самовредновање рада врши школа у складу са Правилником о вредновању квалитета васпитно-образовног рада у основној школи.

(3) Самовредновање доприноси осигурању квалитета школе и подразумијева примјену прописаних стандарда квалитета рада школе, на основу информација о школи, њиховом раду и остваривању циљева.

(4) Спољашње вредновање рада школе врши Завод према свом годишњем програму рада, а у складу са правилником из става 2. овог члана.

(Службени Гласник Републике Српске - Број 81/2022)

ОПШТИ ДИО

Циљ

Циљ аналитичког истраживања је извршити квантитативну и квалитативну анализу процјена нивоа квалитета и препорука које су дефинисане у извјештајима о самовредновању и спољашњем вредновању рада школа како би се добили конкретни показатељи потреба у оквиру унапређења квалитета рада школе.

Сврха

Сврха аналитичког истраживања јесте да се на основу добијених конкретних показатеља тј. препорука о потребама за унапређењем појединих сегмената рада школе, дефинишу, на нивоу цијелог узорка, активности или радње које су најпотребније за унапређење квалитета рада школе и осигурања квалитета у школи уопште.

Задаци

Дефинисани задаци аналитичког истраживања:

1. Прикупити извјештаје о самовредновању и спољашњем вредновању квалитета рада школе реализованих у школској 2024/25. години
2. Направити план рада и подјелу задужења
3. Израдити статистичке показатеље реализованих вредновања
4. Израдити сегментарне анализе препорука по стандардима
5. Известити закључке
6. Наредни кораци

РЕАЛИЗАЦИЈА ЗАДАТАКА

1. Архива извјештаја

Током септембра 2024. године, извршено је прикупљање и архивирање извјештаја о самовредновању и спољашњем вредновању квалитета рада основних школа које су већ биле у процесу вредновања, а које су сачинили тимови за самовредновање и инспектори-просвјетни савјетници, чланови тимова спољашњих евалуатора.

2. План рада

Креиран је план рада и извршена подјела задужења за израду Анализе проведених спољашњих вредновања у оквиру Одјелења за вредновање квалитета васпитно-образовног рада. Планом је дефинисано да се активност око израде анализе реализује до половине децембра 2025. године.

3. Статистички показатељи

Инспектори-просвјетни савјетници су задужени за израду квантитативне и квалитативне анализе тј. статистичких показатеља везаних за дефинисане препоруке и њихову обраду.

Годишњим програмом рада Завода за 2024. годину, спољашње вредновање квалитета рада основних школа је планирано у 28 основних школа које су у школској 2024/25. години биле у другом циклусу вредновања.

У марту мјесецу 2024. године је реализована обука директора и педагога основних школа за организацију и реализацију процеса самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада школе, а са представницима 28 школа које су биле у другом циклусу вредновања реализовани су састанци (уживо или онлајн).

Спољашња вредновања основних школа су реализована током школске 2024/25. године када је реализовано 28 спољашњих вредновања квалитета рада школа.

Током спољашњих вредновања рада школа, реализовано је:

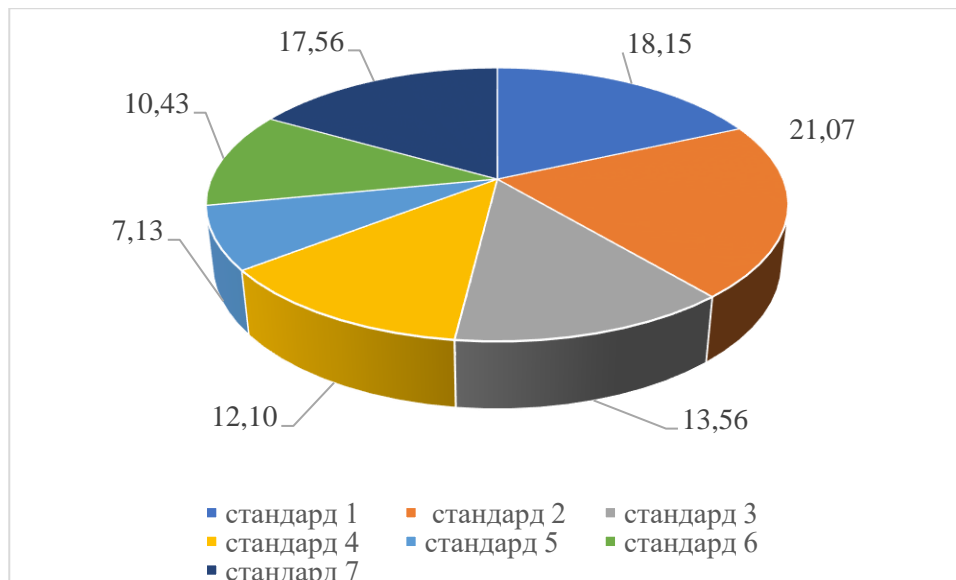
- ✓ 56 увида у општу организацију рада школа и рад директора и рад наставника,
- ✓ анкетирање више од 280 предметних наставника,
- ✓ анкетирање више од 280 ученика.

Приликом спољашњег вредновања квалитета рада школа било је ангажовано 24 инспектора-просвјетна савјетника и један спољни сарадник. Реализација спољашњег вредновања у једној школи је трајала два дана, што значи да је формирано 28 тимова спољашњих евалуатора и да су тимови радили током 56 радних дана. Укупан број утрошених дана, када се рачуна број дана вредновања по сваком члану тима и укупном броју тимова, износи 112 радних дана.

Након завршених спољашњих вредновања основних школа, написано је:

- ✓ 28 извјештаја о спољашњем вредновању квалитета рада школа са укупно 594 странице (око 21 страница по извјештају),
- ✓ 54 записника о општем увиду у организацију рада школе и рад директора и рад наставника.

Увидом у сегментарне анализе препорука, изречених у извјештајима о спољашњем вредновању основних школа, по стандардима, констатовано је да је изречено укупно 1025 препорука (стандард 1 - 186, стандард 2 - 216, стандард 3 - 139, стандард 4 - 124, стандард 5 - 73, стандард 6 - 107 и стандард 7 - 180).



Слика 1: Приказ процената препорука по стандардима у основним школама

Укупни подаци за основне и средње школе

У школској 2024/25. години, спољашња вредновања квалитета рада школа су реализована у 42 школе (28 основних и 14 средњих школа).

Током реализације спољашњих вредновања рада школа, реализовано је:

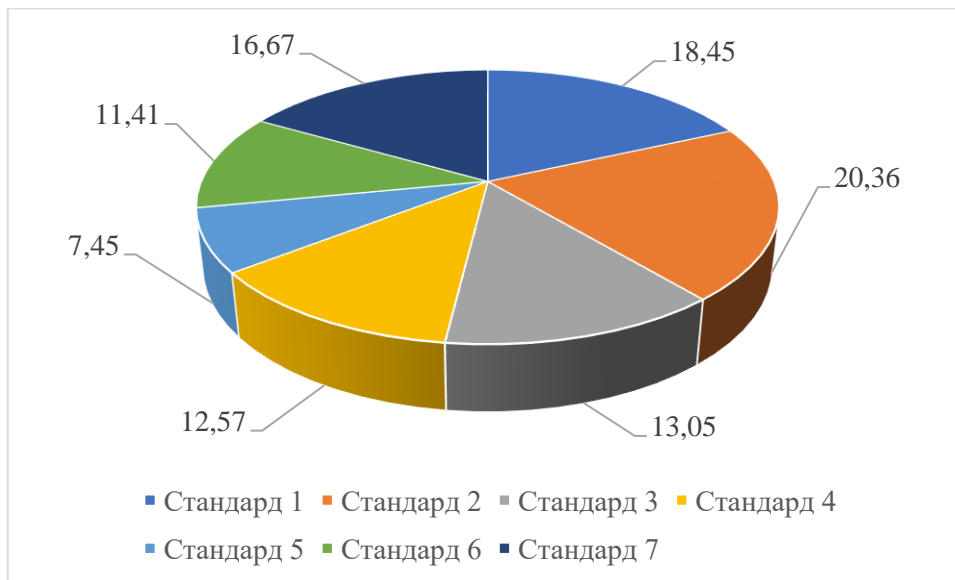
- ✓ 80 увида у општу организацију рада школа и рад директора и рад наставника,
- ✓ анкетирање више од 420 наставника,
- ✓ анкетирање више од 420 ученика.

Приликом спољашњег вредновања квалитета рада школа било је ангажовано 30 инспектора-просвјетних савјетника и један спољни сарадник. Реализација спољашњег вредновања у једној школи је трајала два дана, што значи да је формирано 42 тима спољашњих евалуатора и да су тимови радили током 84 радних дана. Укупан број утрошених дана, када се рачуна број дана вредновања по сваком члану тима и укупном броју тимова, износи 168 радних дана.

Након завршених спољашњих вредновања основних и средњих школа, написано је:

- ✓ 42 извјештаја о спољашњем вредновању квалитета рада школа са укупно 899 страница (око 21 страница по извјештају)
- ✓ 80 записника о општем увиду у организацију рада школе - раду директора и раду наставника.

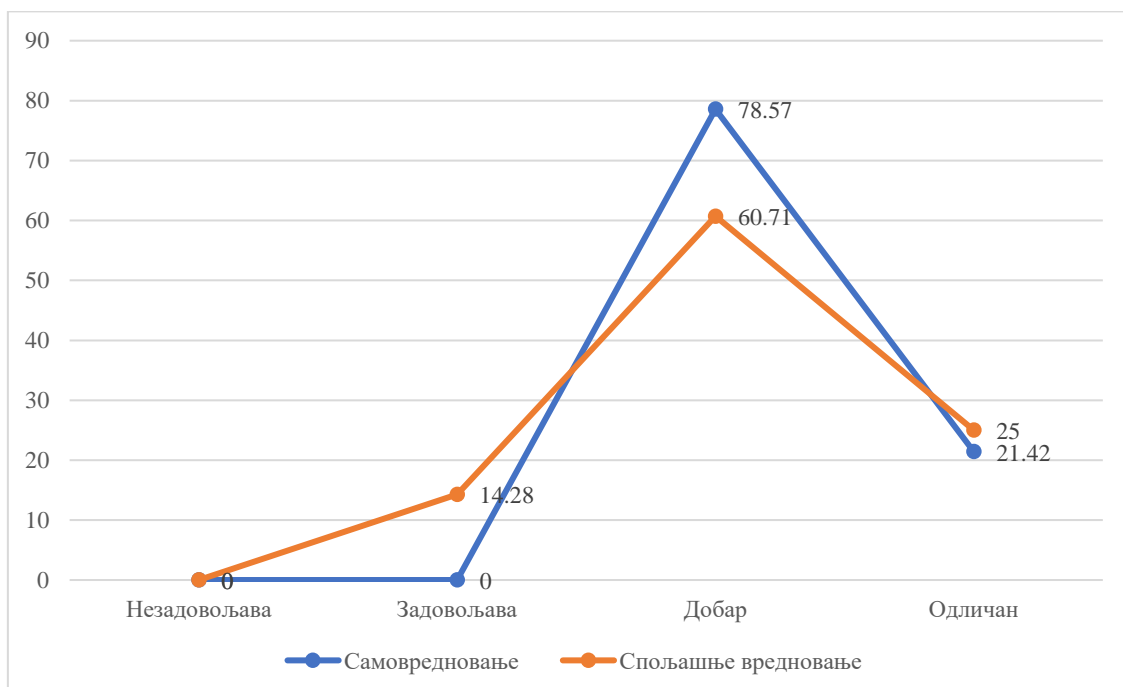
Што се тиче препорука упућених основним и средњим школама, написано су укупно 1463 препоруке и то за: стандард 1 - 270, стандард 2 - 298, стандард 3 - 191, стандард 4 - 184, стандард, 5 -109, стандард 6 - 167 и стандард 7 - 244 препорука.



Слика 2: Приказ процената препорука по стандардима у основним и средњим школама

УПОРЕДНА АНАЛИЗА ПРОЦЈЕНА НИВОА КВАЛИТЕТА САМОВРЕДНОВАЊА И СПОЉАШЊЕГ ВРЕДНОВАЊА ОСНОВНИХ ШКОЛА У ШКОЛСКОЈ 2024/25. ГОДИНИ

Стандард 1 – Управљање и руковођење школом



Слика 3: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 1

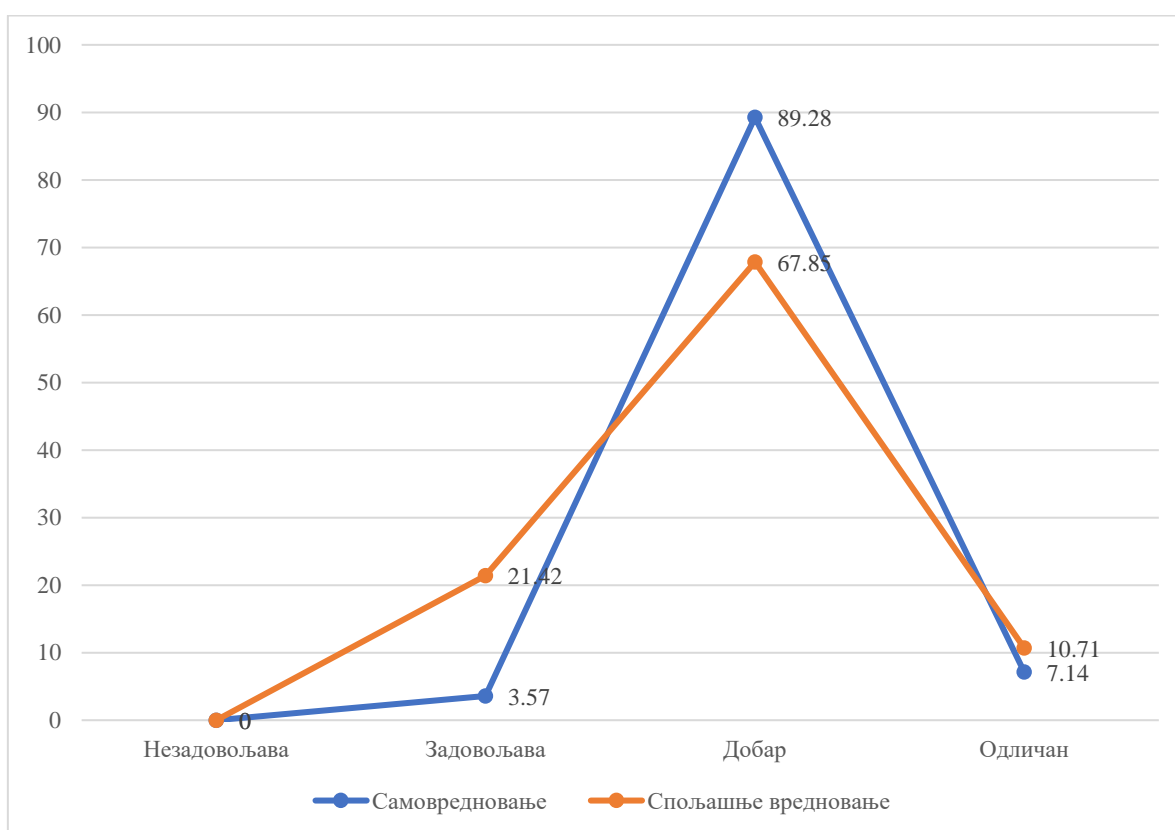
Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 1 нивоом квалитета „незадовољава“ као ни „задовољава“. Укупно

78,57% школа (22 школе) је вредноvalo стандард 1 као „добар“, док је 21,42% школа (6 школа) вредноvalo ниво квалитета „одличан“.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ни једна школа у оквиру овог стандарда није вреднована нивоом квалитета „незадовољава“, док је 14,28% вредновано са „задовољава“ (4 школе), 60,71% са „добар“ (17 школа), а 25,00% школа нивоом квалитета „одличан“ (7 школа).

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 1, констатовано је да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 19 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 9 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 2 школе, док је снизио процјену нивоа квалитета за 7 школа.

Стандард 2 – Поучавање и учење



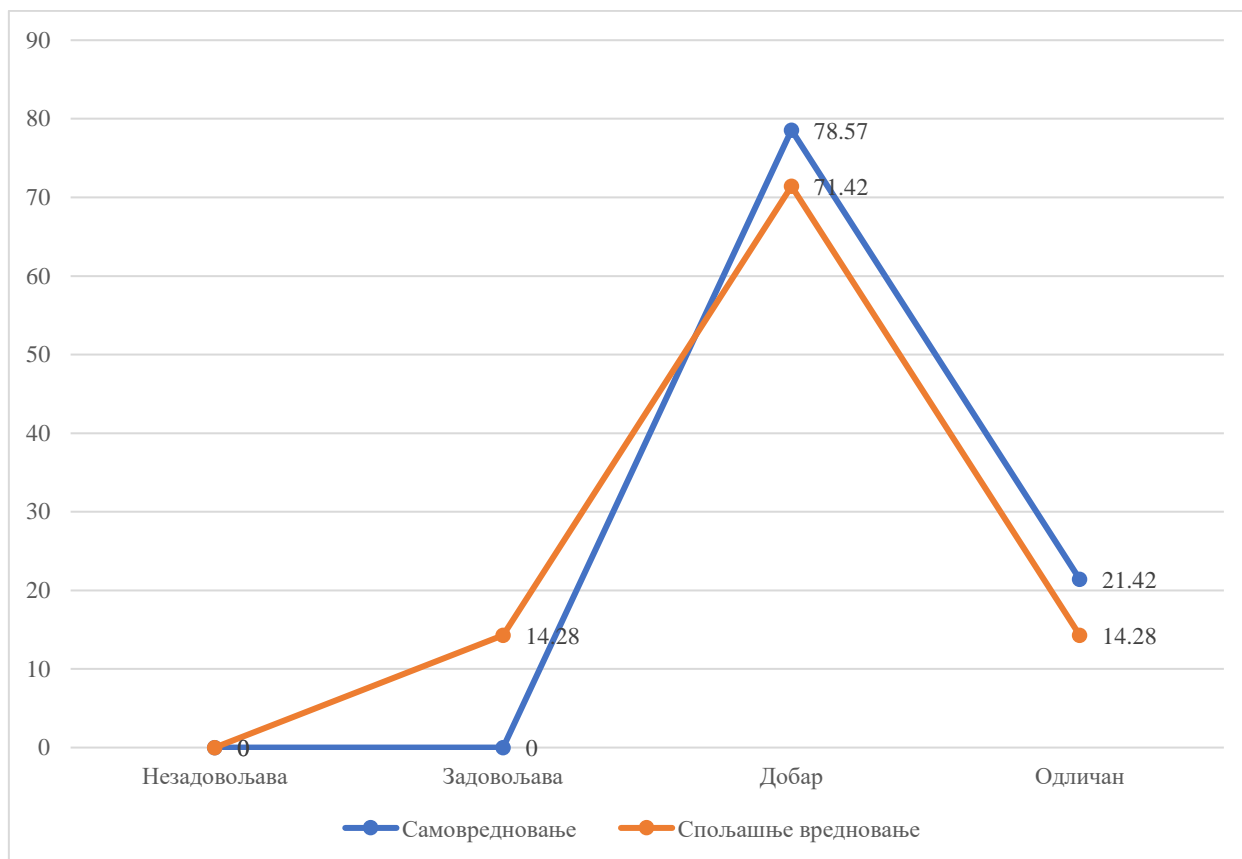
Слика 4: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 2

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа вредновала стандард 2 нивоом квалитета „незадовољава“. Нивоо квалитета „задовољава“ вредноvalo је 3,57% (1 школа), са „добар“ 89,28% (25 школа), док је ниво квалитета „одличан“ вредноvalo 7,14% школа (2 школе).

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована нивоом квалитета „незадовољава“, док је њих 21,42% вредновано „задовољава“ (6 школе), 67,85% „добар“ (19 школа), а 10,71% школа нивоом квалитета „одличан“ (3 школе).

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 2, констатовано је да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 21 школу, док су се процјене нивоа разликовале за 7 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 1 школу, док је снизио процјену нивоа квалитета за 7 школа.

Стандард 3 – Ученичка постигнућа



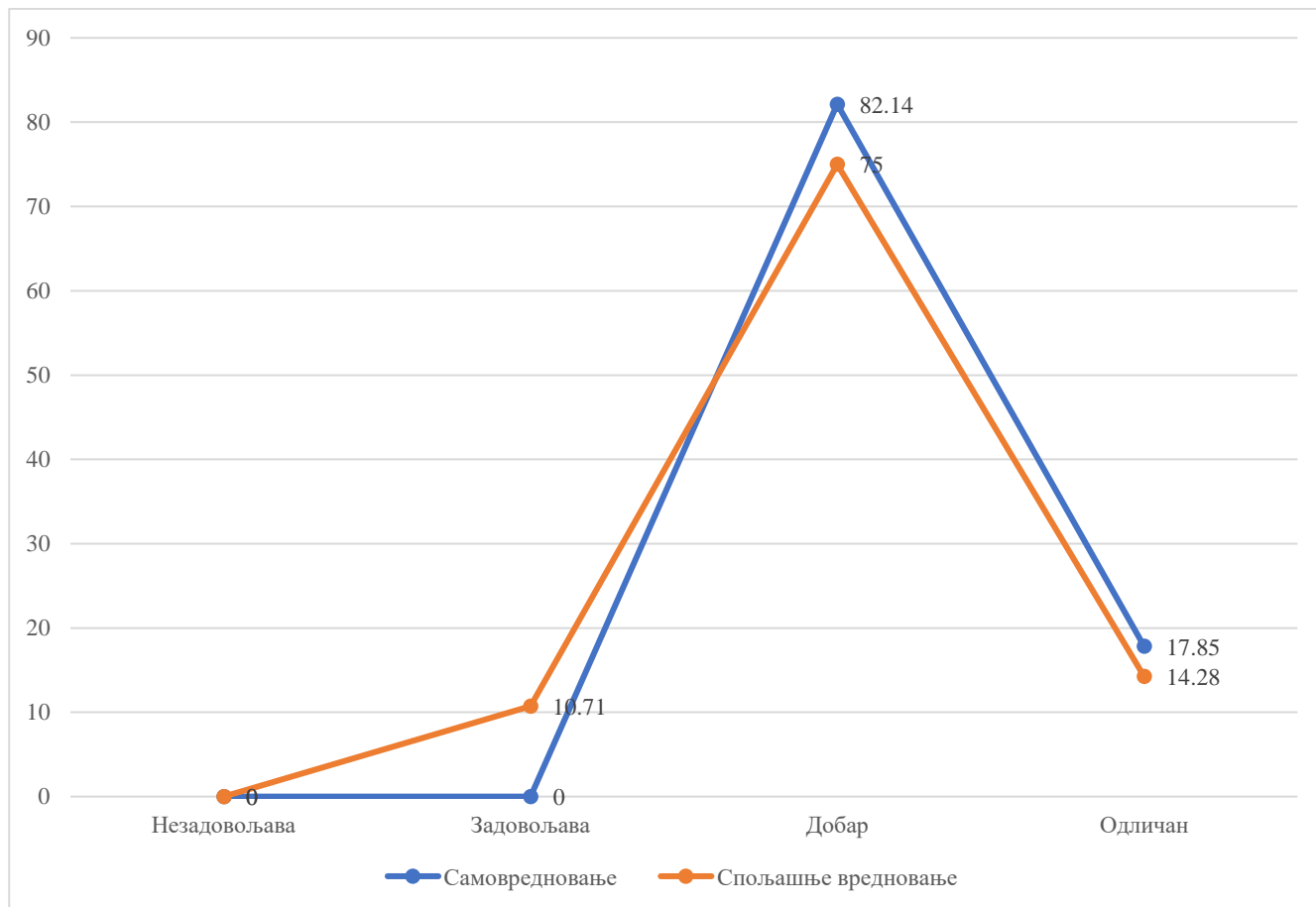
Слика 5: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 3

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 3 нивоом квалитета „незадовољава“ и „задовољава“, док је ниво квалитета рада као „добар“ вредновало 78,57% (22 школе) а „одличан“ 21,42% школа (6 школа).

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована са нивоом квалитета „незадовољава“, док је њих 14,28% вредновано „задовољава“ (4 школе), 71,42% „добар“ (20 школа), и 14,28% школа нивоом квалитета „одличан“ (4 школе).

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 3 је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 21 школу, док су се процјене нивоа разликовале за 7 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 2 школе, док је снизио процјену нивоа квалитета за 5 школа.

Стандард 4 – Подршка ученицима



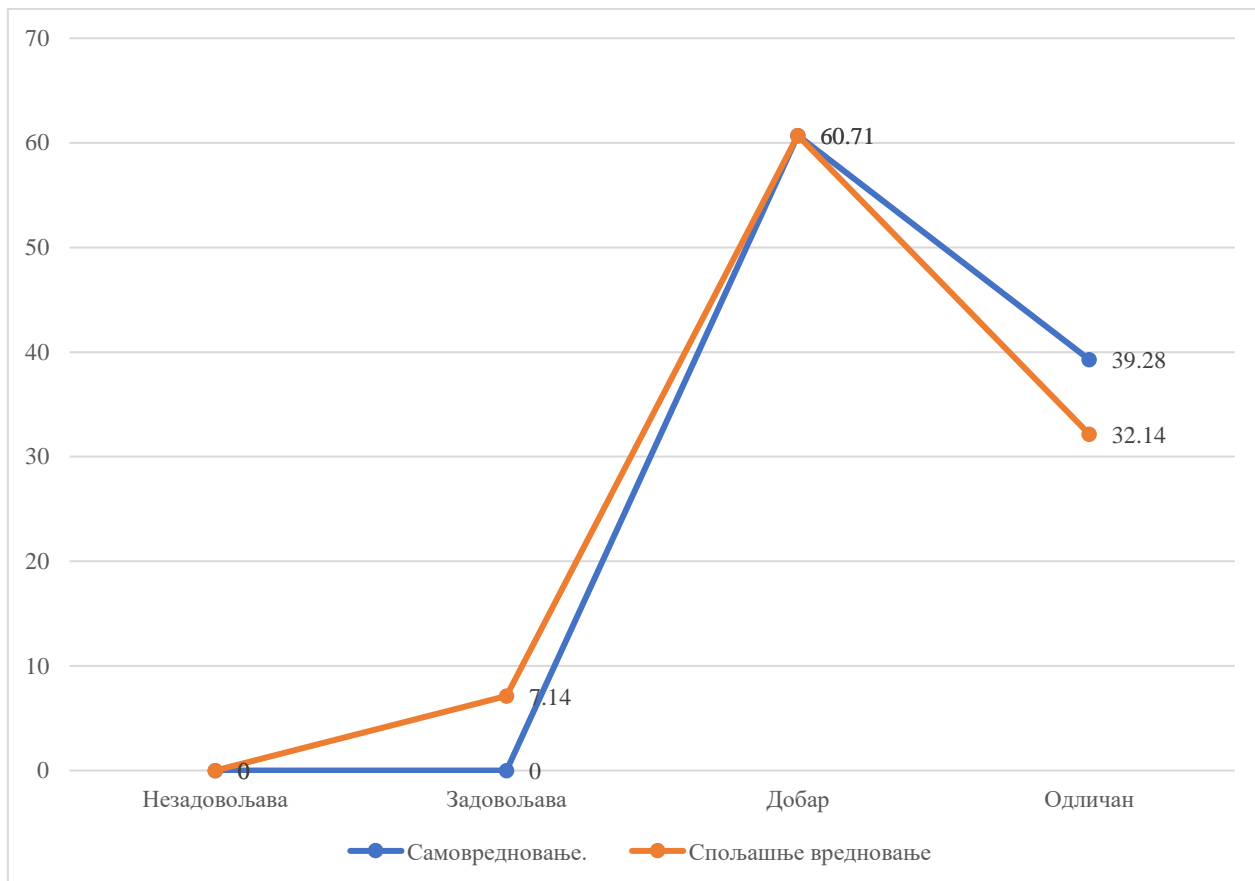
Слика 6: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 4

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 4 нивоом квалитета „незадовољава“ и „задовољава“, док је ниво квалитета „добар“ вредновало 82,14% (23 школе), те „одличан“ 17,85% школа (5 школе).

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована нивоом квалитета „незадовољава“, док је њих 10,71% (3 школе) вредновано „задовољава“, 75,00% као „добар“ (21 школа), а 14,28% нивоом квалитета „одличан“ (4 школе).

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 4 је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 22 школе, док су се процјене нивоа разликовале за 6 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 2 школе, док је снизио процјену нивоа квалитета за 4 школе.

Стандард 5 – Сарадња школе са породицом и установама у локалној заједници



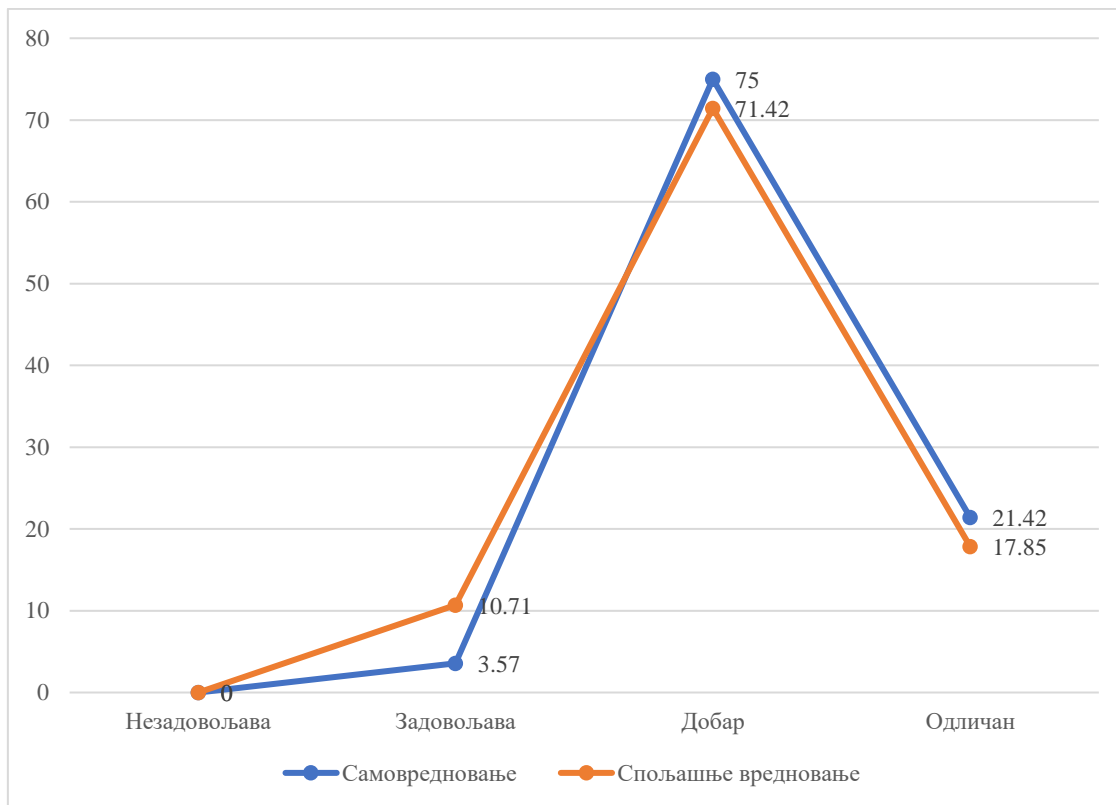
Слика 7: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 5

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 5 нивоом квалитета „незадовољава“ и „задовољава“. Ниво квалитета „добар“ вредновало је 60,71% (17 школа), док је њих 39,28% (11 школа) вредновало са „одличан“.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована нивоом квалитета „незадовољава“, док је њих 7,14% (2 школе) вредновано „задовољава“, 60,71% (17 школа) „добар“, а 32,14% (9 школа) са нивоом квалитета „одличан“.

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 5 је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 19 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 9 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 3 школе, док је снизио процјену нивоа квалитета за 6 школа.

Стандард 6 – Људски, физички и специјалистички ресурси унутар школе



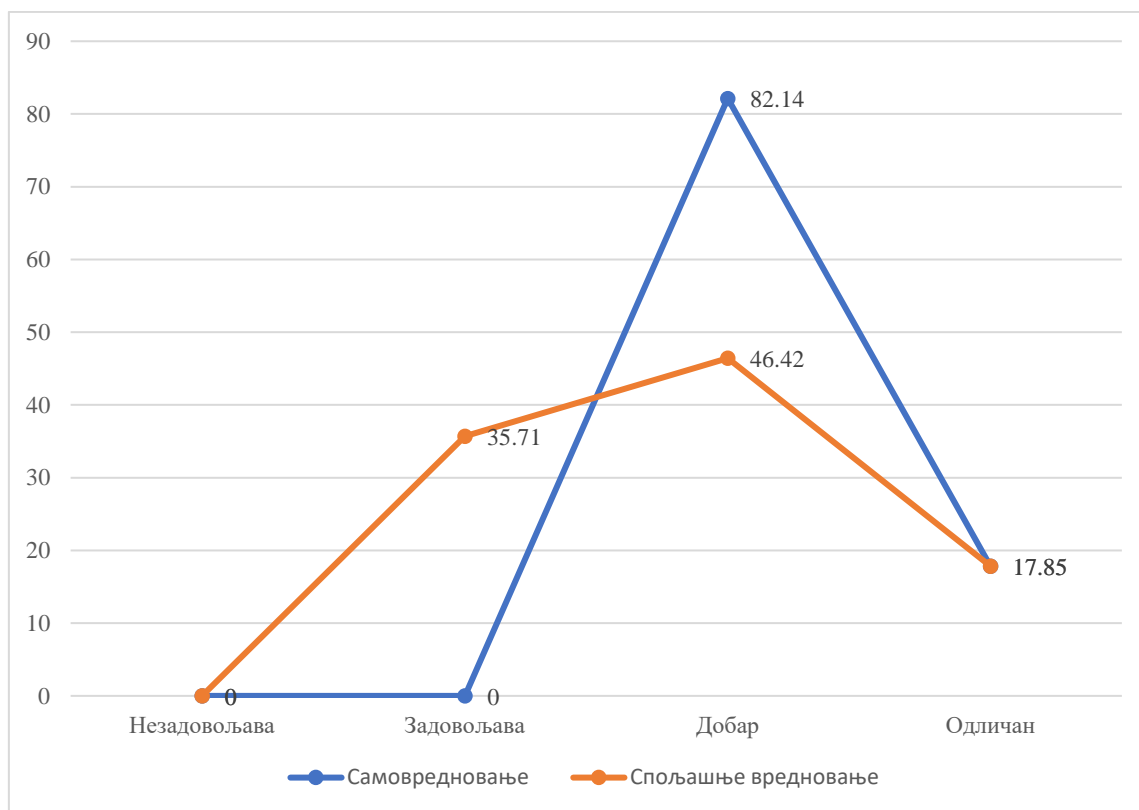
Слика 8: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 6

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 6 нивоом квалитета „незадовољава“, док је ниво квалитета „задовољава“ вредновало 3,57% (1 школа). Ниво квалитета „дobar“ вредновало је 75,00% (21 школа), док је као „одличан“ вредновало 21,42% школа (6 школа).

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована нивоом квалитета „незадовољава“. Нивоом квалитета „задовољава“ је вредновано 10,71% (3 школе), „дobar“ 71,42% (20 школа) и „одличан“ 17,85% (5 школа).

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 6 је констатовано је да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 20 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 8 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 4 школе, док је снизио процјену нивоа квалитета за 4 школе.

Стандард 7 – Системи и процедуре осигурања квалитета



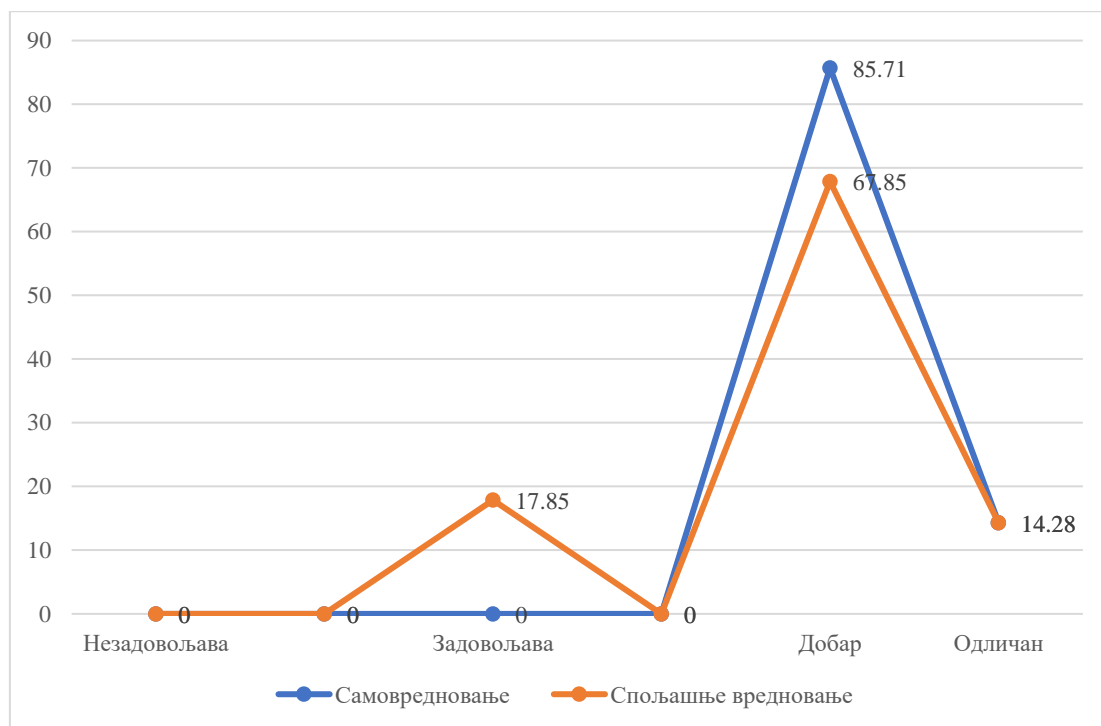
Слика 9: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 7

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 7 процјеном нивоа квалитета „незадовољава“ као ни „задовољава“. Ниво квалитета „добар“ вредновало је 82,14% (23 школе), а „одличан“ 17,85% (5 школе).

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована нивоом квалитета „незадовољава“, док је 35,71% вредновано „задовољава“ (10 школа). У 46,42% школа ниво квалитета је вреднован као „добар“ (13 школе), док је ниво квалитета у 17,85% школа вреднован као „одличан“ (5 школе).

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 7 је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 14 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 14 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 3 школе, док је снизио процјену нивоа квалитета за 11 школа.

Укупна процјена нивоа квалитета рада школе



Слика 10: Приказ укупних процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала ниво квалитета „незадовољава“ нити „задовољава“, док је њих 85,71% (24 школе) ниво квалитета вредновало „добар“, а 14,28% (4 школе) „одличан“.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да квалитет рада ниједне школе није вреднован нивоом квалитета „незадовољава“, док је 17,85% (5 школа) вредновано „задовољава“. У 67,85% школа (19 школа) ниво квалитета је вреднован као „добар“, док је у 14,28% школа вреднован као „одличан“ (4 школе).

Упоредном анализом дефинисаних укупних процјена нивоа квалитета је констатовано да су тимови за самовредновање рада школа и тимови за спољашње вредновање процијенили ниво квалитета исто за 21 школу, док су се процјене нивоа разликовале за 7 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 1 школу, док је снизио процјену нивоа квалитета за 6 школа.

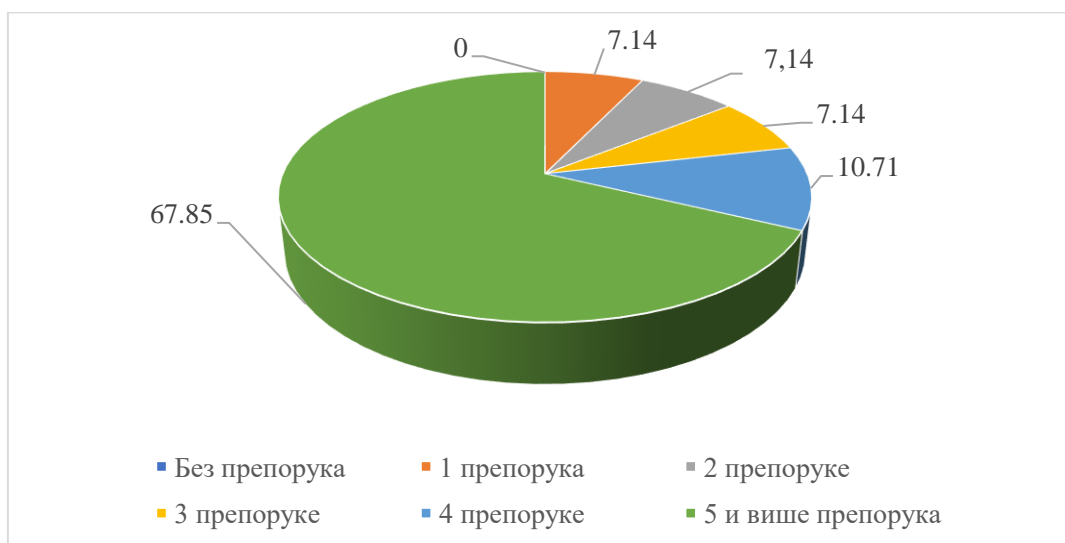
4. Сегментарне анализе по стандардима

Анализа стандарда 1

Укупан број препорука које је тим за спољашње вредновање дао за стандард 1, *Управљање и руковођење школом* је 186.

Табела 1 – Број и проценат препорука за стандард 1 по школама

Број препорука	Без препорука	1 препорука	2 препоруке	3 препоруке	4 препоруке	5 и више препорука
Бр. школа	0	2	2	2	3	19
%	0,	7,14	7,14	7,14	10,71	67,85



Слика 11: Дистрибуција препорука за стандард 1

Број препорука у групи „5 и више препорука“ се кретао од 5 до 15 препорука по школи.

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (23) Директор школе је обавезан да врши планирање и програмирање
- (14) Израда и доношење интерних аката школе
- (11) План посјете часовима
- (11) Интензивирање рада постојећих тимова
- (10) Учествовање наставника у пројектима
- (9) Сједнице стручних органа
- (9) Анализе, смјернице, препоруке и мјере
- (8) Стручно усавршавање наставника
- (8) Допунска, додатна и факултативна настава и ваннаставне активности
- (7) Протокол за подношење приговора и жалби
- (5) Интернет страница школе
- (5) Безбједност ученика

- (5) Рад стручних органа
- (5) Мисија и визија школе (4) Прикупљање мишљења и ставова ученика, родитеља и запослених
- (3) Годишњи програм рада школе
- (3) Систем информисања и систем извјештавања
- (3) Савјет родитеља
- (3) Стручни активи
- (3) Информисање Школског одбора
- (2) Обука о апликацији *Microsoft Teams*
- (2) Полугодишњи и годишњи извјештаји о раду
- (2) Прописани обрасци за записнике
- (2) Израда распореда часова
- (2) Рад библиотекара
- (2) Развојни план школе
- (1) Недостатак учионочког простора
- (1) Опсервација часова
- (1) Распоред одржавања хигијене
- (1) Подручја рада психолога
- (1) Одржавање нивоа реализације индикатора
- (1) Чување матичне књиге
- (1) Ученичка задруга
- (1) План набавке школе
- (1) Огласна табла за родитеље
- (1) Тим за самовредновање
- (1) Контрола одјелењских књига
- (1) Изостанци ученика
- (1) Сарадња са локалном управом, организацијама и удружењима
- (1) План посјете часовима
- (1) Тим за инклузију
- (1) Израда правилника о награђивању ученика и наставника
- (1) Израда протокола о раду са новопридошлим ученицима
- (1) Израда програма рада културне и јавне дјелатности школе
- (1) Израда ИОП-а за талентоване и надарене ученике
- (1) Израда компаративних анализа успјеха ученика у учењу и владању
- (1) Увођење видео надзора
- (1) Анализа сарадње са друштвеном средином
- (1) Рјешавање питања санитарног чвора у школи
- (1) Обезбјеђивање наставних средстава и бољег интернета за школу
- (1) Формирање Мултисекторског тима.

Резултати квантитативне анализе препорука упућених основним школама у оквиру овог стандарда су показали да се највећи број њих (23) односио на организацију и реализацију послова директора школе.

Једна препорука је упућена четрнаест пута односила се на израду и доношење интерних аката школе. Двије препоруке су упућене једанаест пута односиле су се на план посјете часовима и интензивирање рада постојећих тимова. Једна препорука је упућена десет пута а

односила се на учествовање наставника у пројектима. Двије препоруке су упућене девет пута а односиле су се на сједнице стручних органа и анализе, смјернице, препоруке и мјере. Двије препоруке су упућене осам пута а односиле су се на стручно усавршавање наставника и допунску, додатну и факултативну настава и ваннаставне активности. Једна препорука је упућена седам пута а односила се на протокол за подношење приговора и жалби. Пет препорука је упућено четири пута а односиле су се на: интернет страницу школе, безбједност ученика, рад стручних органа и мисију и визију школе. Једна препорука је упућена четири пута односила се на прикупљање мишљења и ставова ученика, родитеља и запослених о раду школе. Три препоруке су упућене пет пута а односиле су се на: Годишњи програм рада школе, систем информисања и систем извјештавања, Савјет родитеља, стручне активе и информисање Школског одбора. Двије препоруке се упућене шест пута а односиле су се на: обуку о апликацији *Microsoft Teams*, полугодишње и годишње извјештаје о раду, прописане обрасце за записнике, израду распореда часова, рад библиотекара и Развојни план школе.

По једна препорука је упућена 25 пута. Препоруке су различитог садржаја и односиле су се на: недостатак учионичког простора, опсервацију часова, распоред одржавања хигијене, подручја рада психолога, одржавање нивоа реализације индикатора, чување матичне књиге, ученичку задругу, план набавке школе, огласну таблу за родитеље, тим за самовредновање, контролу одјелењских књига, изостанке ученика, сарадњу са локалном управом, организацијама и удружењима, план посјете часовима, тим за инклузију, израду правилника о награђивању ученика и наставника, израду протокола о раду са новопридошлим ученицима, израду програма рада културне и јавне дјелатности школе, израду ИОП-а за талентоване и надарене ученике, израду компаративних анализа успјеха ученика у учењу и владању, увођење видео надзора, анализу сарадње са друштвеном средином, рјешавање питања санитарног чвора у школи, обезбјеђивање наставних средстава и бољег интернета за школу и формирање Мултисекторског тима.

Закључак

У стандарду 1, *Управљање и руковођење школом*, је садржано 24 индикатора, а школама упућено 186 препорука. Квантитативна и квалитативна анализа препорука које су чланови тимова за спољашње вредновање упутили школама у оквиру спољашњег вредновања, за овај стандард, је указала на потребу значајног ангажовања око: организације и реализације послова директора школе, израде и доношења интерних аката школе, као и плана посјете часовима и интензивирање рада постојећих школских тимова.

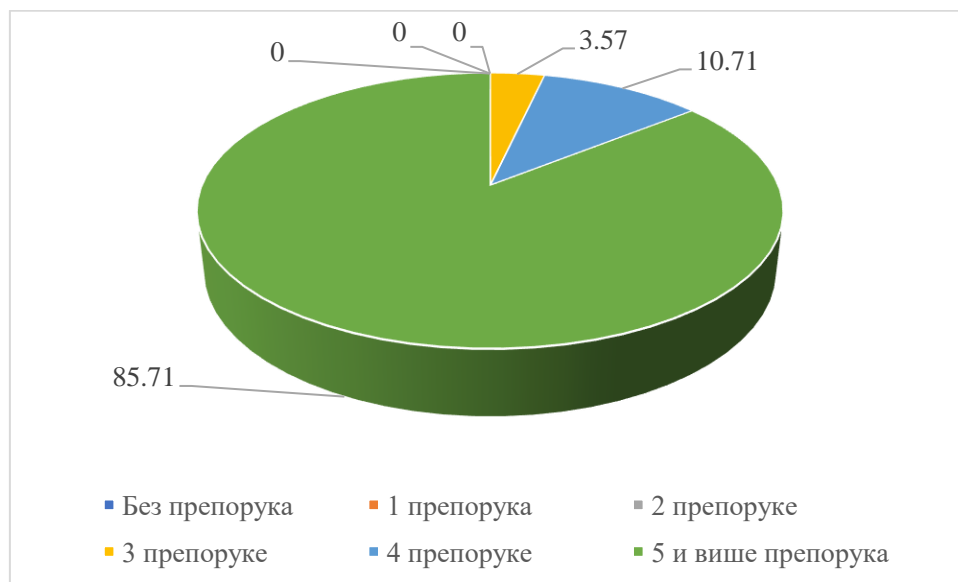
Анализа стандарда 2

Стандард 2 – Поучавање и учење

Укупан број препорука које је тим за спољашње вредновање дао за стандард 2 *Поучавање и учење* је 216.

Табела 2 Број и проценат препорука по школи за стандард 2

Број препорука	Без препорука	1 препорука	2 препоруке	3 препоруке	4 препоруке	5 и више препорука
Бр. школа	0	0	0	1	3	24
%	0	0	0	3,57	10,71	85,71



Слика 12 Дистрибуција препорука за стандард 2

Број препорука у групи „5 и више препорука“ се кретао од 5 до 17 препорука по школи.

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (33) Планирање, програмирање и припремање наставе,
- (26) Примјена савремених метода и облика рада
- (15) Употреба ИК технологије у школи
- (13) Процес самовредновање и међусобно вредновања ученика
- (12) ИОП-и
- (11) Испитивање ставова ученика о квалитету наставе и наставницима
- (10) Исходи
- (9) Послови директора и стручног сарадника
- (9) Рад стручних актива
- (8) Квантитативна и квалитативна анализа писаних провјера постигнућа ученика
- (7) Формативно праћење и вредновање постигнућа ученика
- (6) Тим за надарене и талентоване ученике
- (6) Стручно усавршавање наставника
- (6) Опсервација реализације наставног процеса,
- (5) Саморефлексија и самоевалуација наставног рада
- (5) Дневници рада допунске и додатне наставе и слободних активности

- (4) Индивидуалне карактеристике ученика
- (4) Анализе са посјете часовима
- (3) Лична евиденција наставника
- (2) Евиденциони лист за снимање, праћење и процјењивање наставног часа
- (2) Реализација препорука дефинисаних у записницима са опсервираних часова
- (2) Животне вјештине ученика
- (2) Провјере постигнућа путем НЗОТ-а
- (2) Рад у првом разреду
- (2) Факултативни програми
- (1) Огледни час
- (1) Реализовати часове ван школе
- (1) Досије ученика
- (1) Кориговање погрешно уписаних оцјена
- (1) Календар такмичења
- (1) Примјери добре праксе
- (1) Увид у евиденцију у одјељењским књигама и дневницима рада
- (1) План коришћења техничких помагала школе
- (1) Развијање позитивне и инклузивне наставне атмосфере
- (1) Савјет ученика
- (1) Подручја рада педагога и психолога
- (1) Квантитативна и квалитативна анализа вођења педагошке документације

Резултати квантитативне анализе препорука упућених основним школама у оквиру овог стандарда су показали да се највећи број њих (33) односио на планирање, програмирање и припремање наставе.

Једна препорука је упућена двадесет и шест пута а односила се на примјену савремених метода и облика рада у наставном процесу. Једна препорука је упућена петнаест пута а односила се на употребу ИК технологије у школи. Једна препорука је упућена тринаест пута а односила се на процес самовредновања и међусобног вредновања ученика. Једна препорука је упућена дванаест пута а односила се на ИОП-е. Једна препорука је упућена једанаест пута а односила се на испитивање ставова ученика о квалитету наставе и наставницима. Двије препоруке су упућене девет пута а односиле су се на послове директора и стручног сарадника и рад стручних актива. Једна препорука је упућена осам пута а односила се на квантитативну и квалитативну анализу писаних провјера постигнућа ученика. Једна препорука је упућена седам пута а односила се на формативно праћење и вредновање постигнућа ученика.

Три препоруке су упућене шест пута а односиле су се на: тим за надарене и талентоване ученике, стручно усавршавање наставника и опсервацију реализације наставног процеса, Двије препоруке су упућене пет пута а односиле су се на: саморефлексију и самоевалуацију наставног рада и дневнике рада допунске и додатне наставе и слободних активности. Двије препоруке се упућене четири пута односиле су се на индивидуалне карактеристике ученика и анализе са посјете часовима. Једна препорука је упућена три пута а односила се на: вођење личне евиденције наставника.

Двије препоруке се упућене шест пута а односиле су се на: евиденциони лист за снимање, праћење и процјењивање наставног часа, реализацију препорука дефинисаних у записницима са опсервираних часова, животне вјештине ученика, провјере постигнућа путем НЗОТ-а, рад у првом разреду и факултативне програме.

По једна препорука је упућена дванаест пута. Препоруке су различитог садржаја и односиле су се на: огледни час, реализовање часова ван школе, досије ученика, кориговање погрешно уписаних оцјена, календар такмичења, примјере добре праксе, увид у евиденцију у одјелењским књигама и дневницима рада, план коришћења техничких помагала школе, развијање позитивне и инклузивне наставне атмосфере, Савјет ученика, подручја рада педагога и психолога, квантитативну и квалитативну анализу вођења педагошке документације.

Закључак

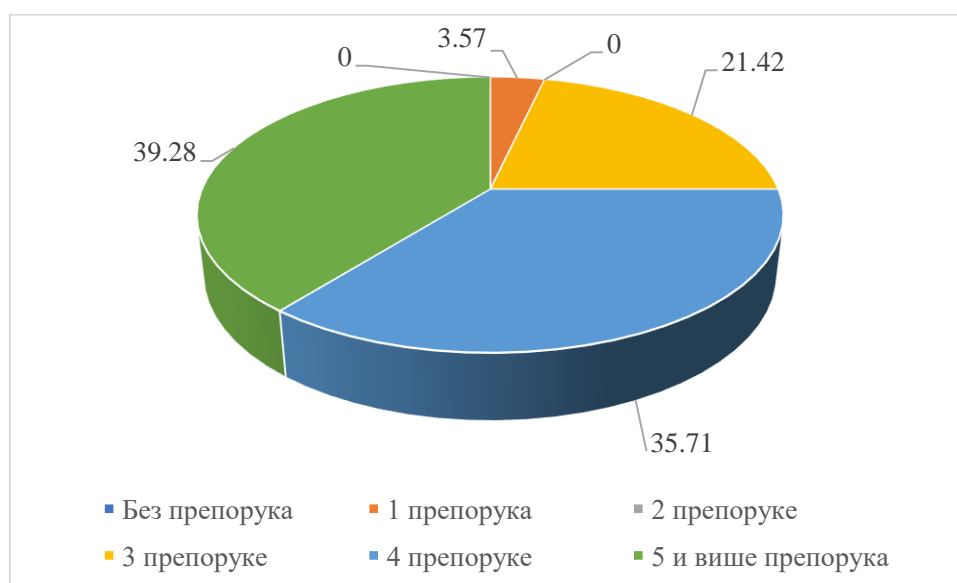
У стандарду 2, *Поучавање и учење*, је садржано 19 индикатора, а школама упућено 216 препорука. Квантитативна и квалитативна анализа препорука које су чланови тимова за спољашње вредновање упутили школама у оквиру спољашњег вредновања, за овај стандард, је указала на потребу значајног ангажовања и улагања напора: у планирање, програмирање и припремање наставе, примјену савремених метода и облика рада и употребу ИК технологије у школи.

Анализа стандарда 3

Укупан број препорука које је тим за спољашње вредновање дао за стандард 3, *Ученичка постигнућа* је 139.

Табела 3 Број и проценат препорука по школи за стандард 3

Број препорука	Без препорука	1 препорука	2 препоруке	3 препоруке	4 препоруке	5 и више препорука
Број школа	0	1	0	6	10	11
%	0	3,57	0	21,42	35,71	39,28



Слика 13 Дистрибуција препорука за стандард 3

Број препорука у групи „5 и више препорука“ се кретао од 5 до 10 препорука по школи.

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (37) Квантитативна и квалитативна анализа писмених провјера
- (14) Формативно праћење и вредновање напредовања ученика
- (11) Допунска и додатна настава
- (7) Одјељењске старјешине и сарадња са родитељима
- (7) Оцјењивање постигнућа ученика
- (6) Компаративне анализе резултата и показатеља рада
- (5) Лична евиденција наставника
- (5) Напредовање ученика са сметњама у развоју
- (5) План писаних провјера постигнућа ученика
- (4) Рад стручних актива
- (3) Самовредновање и вредновање рада других ученика
- (3) Побољшавање постигнућа ученика
- (3) Васпитно-образовни картон ученика
- (3) Послови директора школе
- (3) Евиденција у одјељењским књигама
- (2) Стручно усавршавање наставника
- (2) Такмичења ученика
- (2) Анализа успеха ученика у учењу и владању
- (1) Иновативни наставни системи
- (1) Подршка даровитим и талентованим ученицима
- (1) Дан ученичких постигнућа
- (1) Контрола матичних књига
- (1) Архива школе
- (1) Анализа имплементације донесених мјера
- (1) Мотивација ученика
- (1) Ставови ученика о квалитету наставе и наставницима
- (1) Планирање наставног рада
- (1) Размјена искустава и примјери добре праксе
- (1) Израда интернет странице школе
- (1) Интерне провјере остварености исхода учења
- (1) Подстицање запослених на самопроцјену свог рада
- (1) Евиденција коришћења наставних средстава и ИКТ
- (1) Прилагођавање материјала индивидуалним карактеристикама ученика
- (1) Награђивање постигнућа ученика
- (1) Тим за израду индивидуално образовног програма рада

Резултати квантитативне анализе препорука упућених основним школама у оквиру овог стандарда су показали да се највећи број њих (37) односио на квантитативне и квалитативне анализе писмених провјера постигнућа ученика. Веома је важно изградити квантитативне и квалитативне анализе писмених провјера, те у складу са резултатима тих анализа предузимати неопходне кораке за унапређење и побољшање постигнућа ученика.

Наведено се односи на интерне провјере постигнућа. Што се тиче екстерних провјера постигнућа, потребно је извршити компаративну анализу резултата тих провјера са резултатима оствареним у претходном периоду, као и у односу на регионално и републичко постигнуће.

Републички педагошки завод, након сваке проведене спољашње провјере ученичких постигнућа, израђује квантитативне и квалитативне анализе истих и објављује их на својој интернет страници. На основу тих анализа, предметни наставници и /или стручни активи предмета обухваћених провјером, врше упоређивање резултата ученика своје школе са резултатима других на нивоу општине/града, регије и Републике. На сједницама Наставничког вијећа и других стручних органа школе, поред разматрања резултата постигнућа ученика на спољашњим провјерама, предложити и мјере за њихово побољшање.

Једна препорука је упућена четрнаест пута односила се на формативно праћење и вредновање напредовања ученика. И сумативно и формативно вредновање и оцјењивање постигнућа ученика чине веома важан сегмент рада наставника. Потребно је да наставник развије за себе адекватан начин/модел формативног вредновања постигнућа ученика тако да се и наставнику, ученицима и родитељима омогући детаљна и објективна повратна информација о постигнућу али и буде од користи приликом даљег планирања и програмирања наставног процеса.

Једна препорука је упућена једанаест пута односила се на допунску, додатну и факултативну наставу и ваннаставне активности. Наставници који воде ове облике наставе треба да израђују глобалне и оперативне планове рада као и писане припреме за час. Запажања о напредовању ученика у дневницима рада допунске и додатне наставе водити у складу са Упутством за вођење дневника рада допунске наставе и Упутством за вођење дневника рада додатне наставе. Запажања о напредовању ученика је потребно евидентирати тако да се може пратити њихов рад и напредовање ученика.

Двије препоруке су упућене седам пута односиле су се на одјељењске старјешине и сарадњу са родитељима и оцјењивање. Одјељењске старјешине треба да, на родитељским састанцима, упознају родитеље са Правилником о материјалној и дисциплинској одговорности ученика, Протоколом за заштиту дјете од насиља, злостављања или занемаривања и примјеном Рефералног механизма. Такође, препоручује се организовање едукативних радионица са темама чији садржаји ће бити од помоћи родитељу у пружању помоћи и подршке свом(ој) дјетету(ци). Обавеза свих наставника је поштовање и примјена Правилника о оцјењивању ученика у основној школи али и принципа докимологије. Потребно је инсистирати на континуираном праћењу, вредновању и оцјењивању постигнућа ученика и евидентирању њиховог напредовања у свим разредима.

Једна препорука је упућена шест пута односила се на компаративне анализе резултата и показатеља рада школе. Потребно је вршити компаративне анализе показатеља и резултата рада школе по разним основама, а везане за рад и постигнуће школе како би се добили релевантни показатељи о потребним корацима за унапређење и побољшање констатованог стања и квалитета рада школе уопште.

Пет препорука је упућено три пута а односиле су се на: оцјењивање постигнућа ученика, личну евиденцију наставника, напредовање ученика са сметњама у развоју и план писаних провјера постигнућа ученика. Наставници треба да воде личну евиденцију о раду и напредовању ученика коју ће користити приликом планирања, програмирања васпитно-образовног рада. Наставници, који реализују наставу у одјељењима која похађају ученици са сметњама у развоју, обавезни су да континуирано прате напредовање ученика, те о томе

благовремено обавјештавају стручне сараднике школе ради обезбјеђивања даље помоћи и подршке. План писаних провјера треба поставити на огласну таблу у холу школе.

Једна препорука је упућена четири пута односила се на потребу вођења детаљних записника са сједница стручних органа и састанака савјетодавних тијела.

Три препоруке су упућене пет пута а односиле су се на: самовредновање и вредновање рада других ученика, побољшавање постигнућа ученика, васпитно-образовни картон ученика, послове директора школе и евиденцију у одјељењским књигама. Потребно је да наставници поуче али и подстичу ученике на самовредновање и вредновање рада других ученика. Потребно је континуирано радити на побољшању ученичких постигнућа. Вођење евиденције у васпитно-образовном картону ученика (досије ученика) има своју функцију у циљу праћења напредовања ученика и зато је потребно овај сегмент рада унаприједити уношењем значајних податка о ученику, а не само евидентирати успјех ученика. Потребно је вршити увид у вођење евиденције у одјељењским књигама.

Двије препоруке се упућене три пута а односиле су се на: стручно усавршавање наставника, такмичења ученика и анализу успјеха ученика у учењу и владању. Стручно усавршавање је веома важно за осигурање квалитета рада школе, дакле за саму школу, наставника и квалитет наставе предмета који предаје. Стручни органи треба да разматрају анализе успјеха ученика у учењу и владању, успјеха оствареног на такмичењима, те резултата постигнутих на малој матури и спољашњим провјерама постигнућа, те да након стручне расправе усвајају конкретне закључке и мјере за побољшање.

По једна препорука је упућена 17 пута. Препоруке су различитог садржаја и односиле су се на: иновативне наставне системе, подршку даровитим и талентованим ученицима, дан ученичких постигнућа, контролу матичних књига, архиву школе, анализу имплементације донесених мјера, мотивацију ученика, ставове ученика о квалитету наставе и наставницима, планирање наставног рада, размјену искустава и примјере добре праксе, израду интернет странице школе, интерне провјере остварености исхода учења, подстицање запослених на самопроцјену свог рада, евиденцију коришћења наставних средстава и ИКТ, прилагођавање материјала индивидуалним карактеристикама ученика, награђивање постигнућа ученика и тим за израду индивидуално образовних програма рада.

Закључак

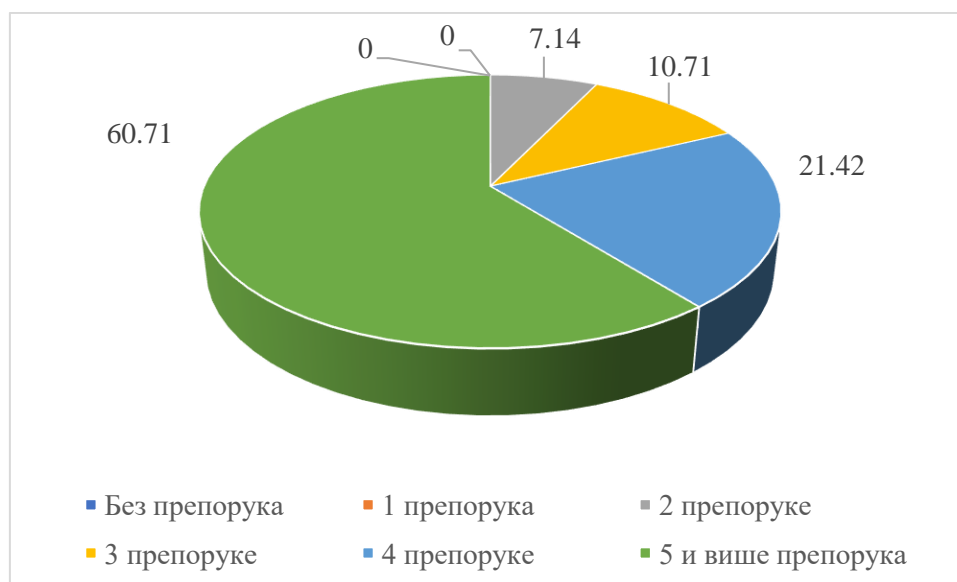
У стандарду 3, *Ученичка постигнућа*, је садржано 13 индикатора, а школама упућено 139 препорука. Квантитативна и квалитативна анализа препорука које су чланови тимова за спољашње вредновање упутили школама у оквиру спољашњег вредновања, за стандард 3, је указала на потребу значајног ангажовања и улагања напора: у израђивању квантитативних и квалитативних анализа писмених провјера постигнућа ученика, формативном праћењу и вредновању напредовања ученика, као и организацији и реализацији допунске и додатне наставе.

Анализа стандарда 4

Укупан број препорука које је тим за спољашње вредновање дао за стандард 4, *Подршка ученицима* 124.

Табела 4: Број и проценат изречених препорука за стандард 4

Бр.преп	без преп.	1 преп.	2 преп.	3 преп.	4 преп.	5 и више преп.
Бр. школа	0	0	2	3	6	17
%	0	0	7,14	10,71	21,42	60,71



Слика 14: Дистрибуција препорука за стандард 4

За категорију „5 и више препорука“ укупно 5 препорука дато је у 3 школе, 6 препорука у 3 школе, 7 препорука у 4 школе, 8 препорука у 2 школе и 9 препорука у 5 школа.

Број и врста изречених препорука у оквиру стандарда

(15) Успоставити интерни систем награђивања и похваљивања наставника за постигнуте резултате и промовисати исте,

(14) Вршити компаративне анализе о успјеху ученика у учењу и напредовању ученика, о резултатима провјере постигнућа ученика, учешћу ученика у раду секција као и броју изречених васпитно-дисциплинских мјера, те на основу истих сачинити програм за побољшање квалитета васпитно-образовног рада,

(12) Водити прецизнију евиденцију о ученицима који похађају допунску наставу, сачинити и доставити садржајније извјештаје о реализацији допунске и додатне наставе како би се утврдио напредак ученика,

(10) Интензивирати сарадњу са стручним сарадницима и инспектором- проsvјетним савјетником за инклузију школе ради идентификације и подршке талентованим и надареним ученицима. Примјењивати индивидуални рад са ученицима који раде по ИОП-у,

(10) Креирати/ажурирати интернет страницу школе и активирати друштвене мреже са циљем промовисања рада школе и примјера добре праксе из школе: ученици без изостанака, ученици

који најчешће посјећују школску библиотеку, успјешни ученици на свим нивоима такмичења, најбољи друг у школи, најбољи чувар околине и слично путем огласа, интернет странице школе и локалних новина,

(9) У програм стручног усавршавања уврстити теме које се баве препознавањем и идентификацијом талентованих и даровитих ученика, разликама између талента и даровитости и сл, како би се наставници оснажили за процјену потенцијално даровитих и талентованих ученика,

(9) Школа треба да направи план и листу праћења употребе информационо-комуникационих технологија у настави, као и савремених метода и облика рада,

(9) Приликом израде програма рада допунске, додатне и факултативне наставе, као и секција потребно је дефинисати циљеве, те вршити анализу њихове остварености,

(9) Урадити посебан план сарадње са локалном заједницом и релевантним институцијама, као план унапређења услова и квалитета рада, сходно расположивим локалним ресурсима,

(8) Плански и сврсисходно организовати рад мултисекторског тима „Брига о дјечи заједничка одговорност и обавеза“ (пружање превентивне, савјетодавне и корективне помоћи и подршке ученицима и родитељима) у циљу рјешавања проблема у учењу и понашању ученика,

(5) Љетопис потпуније документовати у свим сегментима рада школе,

(5) Реализовати активности које су наведене у извјештају о самовредновању,

(5) Стручни тимови треба да израде програме свога рада, те да у складу са истим воде евиденцију о реализацији истих,

(4) На стручним органима школе разговарати о важности самовредновања, како код наставника, тако и код ученика, те тако наставни процес учинити квалитетнијим и продуктивнијим.

У 28 школа је изречене су 124 препоруке за стандард 4 који се у 22 индикатора реферише на подршку ученицима. Спољашњи евалуатори су као приоритет у овом стандарду препознали потребу израде правилника о награђивању наставника, што је препоручено у 15 школа или 53.57%. Такође је уочено да је неопходно анализирати напредак и постигнућа ученика у одређеним сегментима, те дефинисати мјере за унапређење истих. Та препорука је упућена у 14 или 50% школа. У 12 или 42.85% школа дата је препорука да треба унаприједити вођење евиденције о ученицима који похађају допунску наставу, сачинити и доставити садржајније извјештаје о реализацији допунске и додатне наставе ради дефинисања напретка ученика. Интензивирати сарадњу са стручним сарадницима и инспектором-просвјетним савјетником за инклузију ради идентификације и подршке талентованим и надареним ученицима уз креирање и примјену ИОП-а, је потребно унаприједити у 10 школа или 35.71%. У исти број школа је ишла препорука за креирање интернет странице као врста промоције успјешних и талентованих ученика. Једнак број препорука је био за конструкцију листе за праћење коришћења информационо-комуникационих технологија, али и препорука за вршење анализе програма рада допунске, додатне и факултативне наставе, као и секција. Такође у 9 школа је дата препорука да се уради посебан план сарадње са локалном заједницом и релевантним институцијама, као план унапређења услова и квалитета рада, сходно расположивим локалним ресурсима. Мањи број препорука је дат за потпуније документовање љетописа у свим сегментима рада школе. Важно је запажање да се реализују активности које су наведене у извјештају о самовредновању.

Закључак

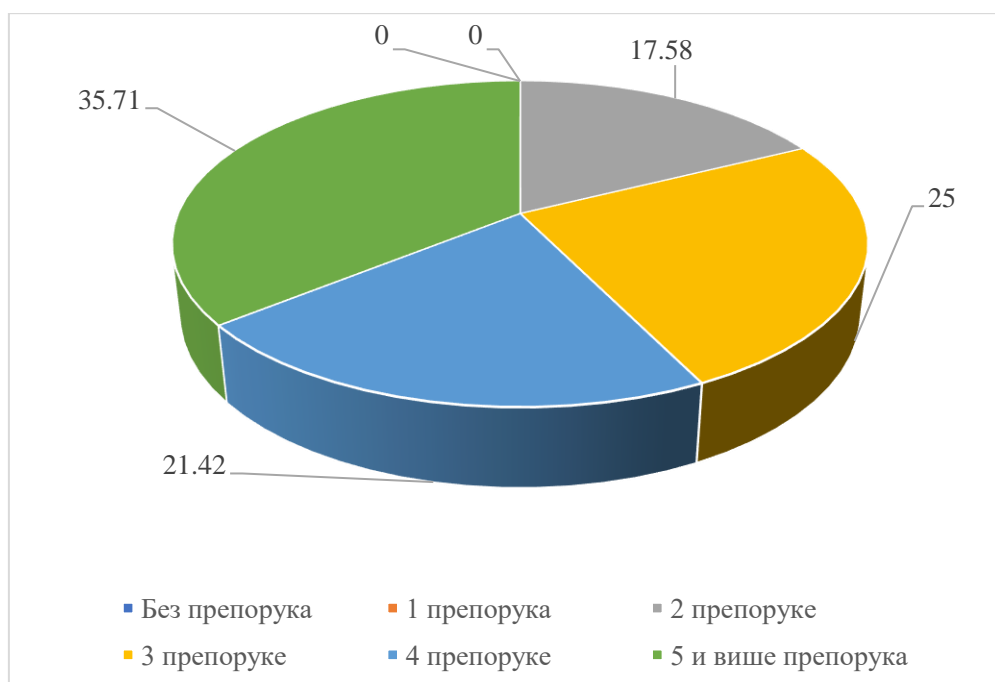
Изречене препоруке указују да се у школама треба више пажње посветити награђивању и похваљивања наставника за постигнуте резултате, анализирању различитих сегмената рада школе: резултате спољашњих провјера постигнућа, успјеха ученика у учењу и владању, укључивању ученика у секције, а у циљу унапређења одређеног сегмента рада школе, препознавању и идентификацији талентованих и надарених ученика, али креирању индивидуалних програма за рад ученика са отежаним напредовањем. Потребно је озваничити постојеће праксе и поступања са новопродошлим ученицима и наставницима доношењем одређеног акта као и интензивирати сарадњу наставника са стручним сарадницима и инспекторима-просвјетним савјетницима. Такође треба промовисати рад школе путем интернета и друштвених мрежа наводећи примјере добре праксе, развијати социјалне компетенције код ученика. Указано је, у појединачним околностима, да стручни тимови треба да програмирају свој рад и воде евиденцију о истом, да наставници примјењују самовредновање свога рада, да се реализују активности утврђене процесом самовредновања и слично.

Анализа стандарда 5

Укупан број препорука које је тим за спољашње вредновање дао за стандард 5, *Сарадња школе са породицом и установама у локалној заједници*, је 73.

Табела 5: Број и проценат изречених препорука за стандард 5

Број препорука	Без препорука	1 препорука	2 препоруке	3 препоруке	4 препоруке	5 и више препорука
Број школа	0	0	5	7	6	10
%	0	0	17,58	25	21,42	35,71



Слика 15: Дистрибуција препорука за стандард 5

За категорију „ 5 и више препорука“ укупно 5 препорука дато је у 4 школе, 6 препорука у 3 школе, 7 препорука у 2 школе и 8 препорука у 1 школи.

Број и врста препоруке у оквиру стандарда

- (12) Интензивирати и плански осмислити активности у оквиру педагошког образовања родитеља, те у складу са њиховим интересовањима реализовати планиране радионице ради унапређења сарадње родитеља и школе.
- (12) Израдити програм сарадње са релевантним представницима удружења, институција и организација из локалне заједнице са јасно дефинисаним циљевима и динамиком реализације, као и план употребе ресурса при организацији и реализацији наставе.
- (10) У Савјет родитеља ангажовати родитеље који ће континуираним ангажманом допринијети ефикаснијем раду овог савјетодавног тијела, чију евиденцију треба водити детаљније, и у оквиру исте наводити дискусије, закључке, приједлоге и препоруке по свим питањима која су важна за рад школе.
- (9) Потребно је да одјелењеске старјешине и предметни наставници воде забилешке о обављеним разговорима са родитељима, наводећи савјете које су дали родитељима за побољшање рада и учења њихове дјеце.
- (9) Подстицати све наставнике на реализацију формативног праћења и вредновања са циљем унапређења постигнућа ученика.
- (8) Школа треба да донесе Упутство којим ће се дефинисати процедура отварања и рјешавања садржаја из кутије за примједбе, похвале и сугестије.
- (5) Континуирано водити евиденцију и документовати у Лјетопис у све активности које се тичу сарадње са породицом и окружењем.

У 28 школа је изречене су 73 препоруке за стандард 5 који се у 7 индикатора реферише на сарадњу школе са породицом и установама у локалној заједници. Из горе наведених података уочава се да су у 12 тј. 42.85% школа дате препоруке које се тичу: унапређења сарадње родитеља и школе планирањем и реализацијом радионица које имају за циљ педагошко образовање родитеља и израде програма сарадње, са јасно дефинисаним циљевима и динамиком реализације са релевантним представницима удружења, институција и организација из локалне заједнице. Препоруке које се тичу израде сврсисходног програма сарадње школе са породицом са јасно дефинисаним циљевима и квантитативном и квалитативном анализом његове реализације, као и ефикаснијег рада Савјета родитеља кроз ангажовање родитеља који ће допринијети бољем раду овог савјетодавног тијела су изречене у 10 школа тј. 35.71%.

Препорука да постојеће извјештаје и анализирање стања у области сарадње са родитељима и локалном заједницом треба радити у форми квалитетнијих извјештаја/анализа и о томе информисати све интересне стране (стручне органе школе, савјетодавна тијела и локалну заједницу) дата је у 9 или 32.14 % школа. У 9 или 32.14 % школа је изречена препорука да одјељењске старјешине и предметни наставници треба да воде забиљешке о обављеним разговорима са родитељима, наводећи савјете које су дали родитељима за побољшање рада и учења њихове дјеце.

У мањем броју школа су изречене препоруке које се тичу: неопходности формативног праћења ученика с циљем унапређења постигнућа ученика; испитивање мишљења и ставова родитеља о свим аспектима рада школе, са посебним акцентом на област сарадње школе и родитеља и мотивације родитеља за редовну сарадњу.

Закључак

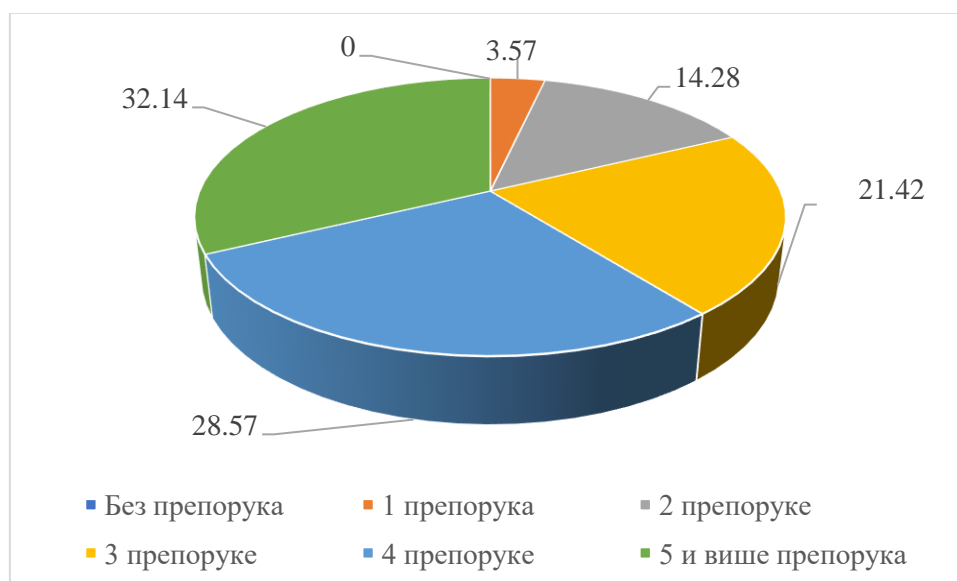
Изречене препоруке у области стандарда 5 који се односи на сарадњу школе са родитељима и другим установама у локалној заједници указују на потребу унапређења сарадње родитеља и школе у свим сегментима рада школе. Важно је укључити родитеље у процес од заједничког планирања и програмирања, до заједничког анализирања квалитета остварене сарадње. Стручна служба школе заједно са одјељењским старјешинама треба плански осмислити активности у оквиру педагошког образовања родитеља, те у складу са њиховим интересовањима реализовати планиране радионице ради унапређења сарадње родитеља и школе. Неопходно је реализовати редовно информисање родитеља о активностима и дјелатностима школе, кроз израду квалитетнијих извјештаја/анализа. Спровођењем разноврснијих облика сарадње и укључивања институција, установа, организација и појединаца из локалне заједнице радити на промоцији рада школе, с циљем побољшања материјално-техничких услова за васпитно-образовни рад школе.

Анализа стандарда 6

Увидом у појединачне извјештаје о спољашњем вредновању постигнућа 28 основних школа и датих препорука у оквиру стандарда 6, *Људски, физички и специјалистички ресурси унутар школе*, утврђено је да је у оквиру овог стандарда упућено 107 препорука.

Табела 6 : Број и процента изречених препорука за стандард 6

Број препорука	Без препорука	1 препорука	2 препоруке	3 препоруке	4 препоруке	5 и више препорука
Број школа	0	1	7	3	12	14
%	0	3,57	14,28	21,42	28,57	32,14



Слика 16: Дистрибуција препорука за стандард 6

За категорију „5 и више препорука“ укупно 5 препорука дато је у 2 школе, 6 препорука у 2 школе, 7 препорука у 1 школи, 8 препорука у 2 школе, 9 препорука у једној, те 10 препорука такође у 1 школи.

Број и врста изречених препорука у оквиру стандарда

- (15) Континуирано стручно усавршавање
- (13) Побољшање материјално-техничких услова
- (13) Израдити план набавке наставних средстава, учила и помагала
- (12) Уређење спортских терена и физкултурне сале
- (12) Израдити евиденцију употребе опреме на нивоу школе
- (12) Прецизно дефинисати план за обнову библиотечког фонда лектиром и стручном литературом.
- (11) Процедуре упознавања нових запослених са политикама, прописима, и организацијом рада школе

- (10) Ангажовати се на отклањању слабих страна идентификованих у оквиру овог стандарда
- (9) Извршити корекције унутар школе које су идентификоване на претходној процедури спољашњег вредновања

У 28 школа је изречено је 107 препорука за стандард 6 који се у 17 индикатора реферише на људске, физичке и специјалистичке ресурсе унутар школе. Анализирајући дате препоруке и сугестије утврђено је да је највећи број препорука указао на неопходност планирања континуираног стручног усавршавања наставника, директора и стручних сарадника. Школама је указано на потребу израде индивидуалног планирања стручног усавршавања, заснованог на реалним потребама наставне праксе. Препоруке су указале да стручно усавршавање може бити реализовано у форми огледних часова (угледних часова или радионица), вебинара, проучавање актуелне стручне литературе, размјену искуства и других. У оквиру побољшања квалитета за стандард 6 утврђена је потреба додатног побољшања материјално-техничких услова, те је 26,58% препорука и сугестија дато за унапређење материјално-техничких услова рада у школама. Када је побољшање материјално-техничких услова рада у питању, сугестије и препоруке указују на потребу замјене школског намјештаја који је дотрајао, одржавања и реконструкције система гријања, замјену подова и уређења учионица, реконструкције санитарних чворова, опремања мултимедијалних кабинета, библиотека, простора за индивидуалну сарадњу са родитељима набавци нових учила и наставних средстава, ограђивања школског дворишта, санирања штете на школским објектима које су проузроковале елементарне непогоде. Школама су дате сугестије да пажљиво, економично и одговорно израде план набавке нових наставних средстава, учила и помагала и оспособљавање постојећих, са приоритетним циљевима.

Закључак

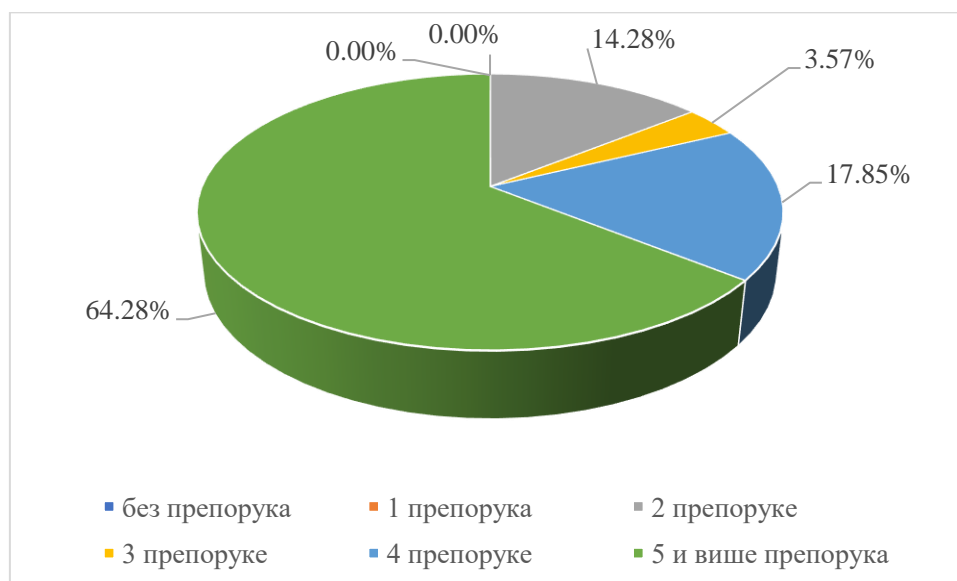
Спољашњим вредновањем људских, физичких и специјалистичких ресурса унутар 28 основних школа може се закључити да су за овај стандард школама упућене бројне препоруке. Садржај препорука сврстан је у 7 сродних категорија: стручно усавршавање, побољшање материјално-техничких услова за рад, опремање наставним средствима и помагалима за рад, укључивање нових запослених у организацију рада школе, планирање коришћења и коришћење доступне опреме за рад, проширивање библиотечног фонда стручном литературом и насловима дјечје књижевности обухваћене лектиром, уређењем окружења школе, спортских терена и фискултурне сале, те ангажовање на отклањању идентификованих слабих страна у оквиру овог стандарда.

Анализа стандарда 7

Укупан број препорука које је тим за спољашње вредновање дао за стандард 7. *Системи и процедуре осигурања квалитета* је 180.

Табела 7 Број и проценат препорука по школи за стандард 7

Број препорука	без препорука	1 препорука	2 препоруке	3 препоруке	4 препоруке	5 и више препорука
Број школа	0	0	4	1	5	18
%	0,00%	0,00%	14,28%	3,57%	17,85%	64,28%



Слика 17 Дистрибуција препорука за стандард 7

Број препорука у групи „5 и више препорука“ се кретао од 5 до 12 препорука по школи.

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (32) Тим за самовредновање квалитета рада школе
- (26) Тим за осигурање квалитета рада школе
- (18) Развојни план школе
- (18) Саморефлексија и самовредновање рада наставника
- (17) Прикупљање ставова и мишљења о раду школе
- (15) Израда правилника и протокола
- (7) Извјештај и анализа о посјећеним часовима
- (6) Анализе рада одређених подручја наставног рада
- (5) Скалер за евиденцију посјете часу
- (4) Рад стручних актива
- (4) Умрежавање са другим школама

- (3) Формативно праћење и вредновање постигнућа ученика
- (3) Систем извјештавања у школи
- (3) План унапређења квалитета в-о рада
- (2) Извјештај о реализацији ГПРШ-е
- (2) Примјена савремених модела наставе
- (1) Записник о посматрању часа
- (1) Записник са сједница стручних органа
- (1) Покретање интернет странице или фејзбук налога школе
- (1) Приоритети за побољшање квалитета наставног процеса
- (1) Извјештај о раду школе
- (1) Извјештаји Школском одбору
- (1) Стручно усавршавање наставника
- (1) План отклањања утврђених недостатака
- (1) Анализа припрема за рад са ученицима са посебним потребама
- (1) Културна и јавна дјелатност школе, рад школске управе и другог особља
- (1) План и програм рада тимова школе
- (1) Савјет родитеља
- (1) Факултативни предмети
- (1) Сарадња са родитељима
- (1) Тим за подршку надареним и талентованим ученицима

Резултати квантитативне анализе препорука упућених основним школама у оквиру овог стандарда су показали да се највећи број њих (32) односио на организацију и рад тима за самовредновање квалитета рада школе. Самовредновање квалитета рада школе је континуиран процес и реализује се сваке школске године, на начин и у обиму договореном на састанку директора и чланова тима, с тим да се за сваки нови циклус вредновања квалитета рад школе израђује нови извјештај о самовредновању квалитета рада школе и доставља Републичком педагошком заводу. Послови и активности самовредновање између два циклуса вредновања се документују у свесци записника тима и извјештају о раду тима који се доставља директору школе два пута годишње. Препорука је да се чланови тима мијењају на који начин би сви наставници имали прилику да учествују у раду тима али и науче процесе самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада школе. Потребно је досљедно поштовати и примјењивати прописану методологију вредновања квалитета васпитно-образовног рада, наводити тачан назив докумената који се наводе као докази, уврстити све документе и материјале који представљају доказ за испуњеност неког индикатора. Тима ради континуирано и за сваку нову школску годину доноси програм рада, води записнике и евиденцију о свом раду и пише извјештаје о раду.

Једна препорука је упућена двадесет и шест пута а односила се на формирање и организацију рада тима за осигурање квалитета рада школе као и успостављање процедура осигурања квалитета. Највећи број препорука се односио на потребу формирања тима за осигурање квалитета рада школе. Потребно је направити детаљну процјену да ли тим за осигурање квалитета може да обавља, поред својих, и послове тима за самовредновање квалитета рада школе. Тим израђује програм рада, води евиденцију о реализованим пословима и активностима и записнике са састанака и пише извјештаје о раду које доставља директору школе два пута годишње.

Двије препоруке су упућене осамнаест пута а односиле су се на Развојни план школе и

саморефлексију и самовредновање рада наставника. Највише препорука се односило на потребу израде Развојног плана школе и елементе које је потребно узети у обзир приликом његове израде (активности и препоруке дефинисане у извјештају о самовредновању и извјештају у спољашњем вредновању квалитета васпитно-образовног рада школе, мисију и визију школе, резултате прикупљања мишљења и ставова ученика, родитеља, наставника, као и других релевантних субјеката, планирати активности усмјерене на унапређивање квалитета рада школе, и сл). Саморефлексија и самовредновање рада наставника представља, поред осталих, веома важан елемент за вредновање квалитета рада наставника. Неопходан је и због унапређења и побољшања квалитета рада самог наставника и показатељ је потреба за стручним и професионалним усавршавањем наставника. Школа треба да изради образац за саморефлексију и самовредновање рада наставника. Образац треба да обухвати сва, законом прописана, подручја рада наставника а састојати се од низа индикатора на које наставник одговара а чија анализа јасно упућује на подручје или сегмент подручја рада наставника који треба да унаприједи или побољша. Потребно је напоменути да евалуација часа (у писаним припремама) представља само један дио евалуације у оквиру само једног подручја рада наставника.

Једна препорука је упућена седамнаест пута а односила се на прикупљање ставова и мишљења о раду школе. Један од важних елемената осигурања квалитета рада школе је анкетирање ученика, наставника, родитеља јер се анализом одговора добијају релевантни показатељи на основу којих ће се дефинисати закључци и дати препоруке за унапређење и побољшање стања у посматраном/анализираном сегменту рада школе, а у сврху осигурања квалитета рада школе.

Једна препорука је упућена петнаест пута а односила се на израду правилника и протокола. Наведено се углавном односило на награђивање ученика и наставника, рад са новим наставницима и ученицима, сандуче повјерења, самовредновање и саморефлексију рада наставника, подношење приговора и жалби.

Једна препорука је упућена седам пута а односила се на извјештај и анализу о посјећеним часовима. Након реализованих увида у рад наставника и посматрања реализације наставног процеса, потребно је израдити анализу са закључцима и препорукама чија је сврха унапређење и побољшање квалитета припремања, програмирања и реализације наставног процеса. Такође, план посматрања часова директора и педагога треба да буде постављен у зборници како би наставници имали информације о планираним посјетама.

Једна препорука је упућена шест пута а односила се на анализе одређених подручја наставног рада. Потребно је вршити, у школи договореном динамиком, анализе одређених подручја наставног рада, било на нивоу цијеле школе или група наставника како би се добили релевантни показатељи, донели закључци и препоруке за даљи рад.

Једна препорука је упућена пет пута а односила се на евиденциони лист. Евиденциони лист за посматрање часа/скалер треба да прати савремене токове у образовању, потребно их је ревидирати (поједине елементе избрисати а додати нове у складу са савременом наставном праксом). У појединим школама је потребно израдити нови скалер за посматрање часова.

Четири препоруке су упућене два пута а односиле су се на рад стручних актива и умрежавање са другим школама. Стручни активи треба да користе квантитативне и квалитативне анализе вредновања ученичких постигнућа, као и анализе успјеха, за доношење конкретних мјера и усаглашених поступака како би постигнућа ученика била боља. Добру праксу школе промовисати кроз умрежавање са другим школама.

Три препоруке су упућене три пута а односиле су се на: формативно праћење и вредновање постигнућа ученика, систем извјештавања у школи и план унапређења квалитета в-о рада.. Подстицати све наставнике на реализацију формативног праћења и вредновања са циљем унапређења постигнућа ученика. Успоставити систем извјештавања у школи.

Двије препоруке се упућене два пута а односиле су се на: извјештај о реализацији ГПРШ-е, документе на које се школа позива као доказе, инструменте за евалуацију наставног процеса и примјену савремених модела наставе. Потребно је израђивати свеобухватан извјештај о реализацији ГПРШ-е.

По једна препорука је упућена 15 пута. Препоруке су различитог садржаја и односиле су се на: записник о посматрању часа, записнике са сједница стручних органа, покретање интернет странице или фејзбук налога школе, приоритете за побољшање квалитета наставног процеса, извјештај о раду школе, извјештаје Школском одбору, стручно усавршавање наставника, план отклањања утврђених недостатака, анализу припрема за рад са ученицима са посебним потребама, културну и јавну дјелатност школе, рад школске управе и другог особља, план и програм рада тимова школе, Савјет родитеља, факултативне предмете, сарадњу са родитељима и тим за подршку надареним и талентованим ученицима.

Закључак

У стандарду 7, *Системи и процедуре осигурања квалитета*, је садржано 11 индикатора, а школама упућено 180 препорука. Квантитативна и квалитативна анализа препорука које су чланови тимова за спољашње вредновање упутили школама у оквиру спољашњег вредновања, за овај стандард, је указала на потребу значајног ангажовања и улагања напора: у рад и организацију тима за самовредновање квалитета рада школе, формирање и рад тима за осигурање квалитета рада школе, Развојни план школе и саморефлексију и самовредновање рада наставника.

5. Закључци

Увидом у сегментарне анализе препорука, изречених у извјештајима о спољашњем вредновању основних школа, по стандардима, констатовано је да је изречено укупно 1025 препорука (стандард 1 - 186, стандард 2 - 216, стандард 3 - 139, стандард 4 - 124, стандард 5 - 73, стандард 6 – 107 и стандард 7 - 180).

У стандарду 1, *Управљање и руковођење школом*, садржано је 24 индикатора квалитета, а вредновањем школа констатовано је да је кроз процес управљања и руковођења школом потребно више пажње усмјерити на планирање и програмирање рада директора школа, израду и доношење интерних аката школе те успостављању континуитета савјетодавно-инструктивног рада са наставницима. Такође, управа школе рад стручних сарадника мора редовно вредновати, пратити реализацију планираних активности остварених резултата и јачати међусобну сарадњу. Анализом је утврђено да је потребно организованије управљање тимовима формираним на нивоу школе, праћење израде програма, реализације конкретних задатака, те начине евидентирања и извјештавања о оствареним резултатима. Школе треба да дефинишу програме индивидуалног стручног усавршавања, како наставника и стручних сарадника тако и директора, засноване на опсервацији и самовредновању. Програми индивидуалног стручног не могу бити само формално проведени, него требају бити усмјерени на ефикасну примјену и унапређење остварених постигнућа. На сједницама стручних органа

у школама би требало дефинисати приједлоге и препоруке за унапређење рада, те више пажње усмјерити на израду анализа, смјерница, препорука и мјера на нивоу школе које би допринијеле унапређењу њеног рада. Потребно је радити на организацији факултативне наставе, додатне наставе и секција како би реализованим активностима обухватили различита интересовања ученика. У циљу што успјешније организације врло је важно информисати, како саме ученике тако и њихове родитеље, о томе који програми факултативне наставе, додатне наставе и секција су ученицима доступни, те на основу интересовања планирати организацију различитих ваннаставних активности. Организација овог вида наставног рада омогућава ученицима да истражују и развијају своје интересовање ван редовне наставе, чиме ће се ученицима пружити могућност проширивања знања, јачање самопоуздања и самопоштовања кроз остварене резултате и успјехе, те јачати социјалне вјештине, вјештине комуникације и сарадње унутар вршњачке групе. Школама су дате препоруке за ефикаснију организацију система редовног информисања родитеља о активностима школе и подршци ученицима (путем интернет странице, друштвених мрежа или огласних простора). Визија и мисија треба бити полазиште које је засновано на заједничким ставовима и мишљењима наставника, ученика и родитеља. Ови закључци указују на потребу системског приступа на унапређењу управљања и руковођења школом по питању организације наставе, стручног усавршавања, сарадње са родитељима и дефинисања мисије и визије школе. Прикупљање мишљења и ставова ученика, родитеља, запослених и свих релевантних субјеката у локалној заједници је значајан предуслов за унапређење рада школе. Анализом је утврђено да пажњу треба усмјерити на распоред и контролу одржавања хигијене у школи, одржавање нивоа реализације индикатора, чување матичних књига, успостављање Ученичке задруге, изради плана набавке школе, раду Тима за самовредновање, контроли одјељењских књига, изостанцима ученика, сарадњи са локалном управом, организацијама и удружењима, изради Правилника о награђивању ученика и наставника, изради Протокола о раду са новопридошлим ученицима, изради ИОП-а за талентоване и надарене ученике, увођењу видео-надзорног система и слично.

Стандард 2, *Поучавање и учење*, обухвата 19 индикатора квалитета, за које је у склопу спољашњег вредновања изречено 216 препорука. Анализом стандарда може се утврдити да постоји потреба за побољшањем процеса поучавања и учења како би се остварио виши ниво квалитета остварених постигнућа. Анализом датих препорука може се закључити да је потребно да наставници са више пажње приступе пословима планирања, програмирања и припремања за наставни рад, како би се циљеви и исходи дати Наставним планом и програмом ефикасније остварили. Спољашњим вредновањем је утврђено организација наставе и методе рада нису у довољној мјери прилагођене савременом приступу наставног рада, што утиче на квалитет остварених резултата. Такође, употреба ИК технологије у школи би се требала подићи на виши ниво. Успјешност поучавања и учења је условљена професионалним развојем наставника и стручним усавршавањем, које треба да проистекне из саморефлексије и самоевалуације. Поучавање и учење мора бити прилагођено потребама ученика, те су школама упућене препоруке за провођење истраживачких активности (анкетирања) како би се боље процијенили ставови ученика и њихове потребе те односи са наставницима. Анализа спољашњег вредновања указује на потребу успостављања процеса самовредновања и међусобног вредновања рада ученика, израде ИОП-а за ученике са сметњама у развоју. Такође, анализа показује да је дефинисање, остваривање и провјера исхода учења у настави један од битних сегмената њеног унапређења. Спољашњим вредновањем квалитета овог стандарда може се закључити да се квалитет поучавања и учења тешко се може остварити и прилагодити потребама ученика без сталног стручног усавршавања, те су школама упућене препоруке за

савјеснији приступ индивидуалном стручном усавршавању и професионалном напретку наставника. Вредновањем је такође утврђено да је неопходно радити на унапређењу послова директора и стручних сарадника, рада стручних актива, изради квантитативних и квалитативних анализа писаних провјера постигнућа ученика, формативном праћењу и вредновању постигнућа ученика, вођењу и контроли Дневника рада допунске и додатне наставе и слободних активности, успостављању факултативних програма, реализацији огледних часова и слично.

У Стандарду 3, *Ученичка постигнућа*, сагледавањем 13 индикатора, а у циљу унапређења квалитета ученичких постигнућа, спољашњим вредновањем школама је упућено 139 препорука. Спољашњим вредновањем квалитета овог стандарда може се закључити да је наглашена неопходност активног и континуираног праћења и вредновања постигнућа ученика, са посебно усмјереном пажњом на формативно вредновање. Анализа је указала на значај квантитативних и квалитативних анализа (такође и компаративних анализа) остварених резултата на спољашњим провјерама постигнућа ученика, оцјена и општег успјеха. Препорукама датим за овај стандард указано је на значајну улогу стручне службе школе да на основу израђених анализа даје смјернице за израду приједлога мјера за унапређење. Анализа рада секција, допунске, додатне и факултативне наставе је указала на значај праћења напретка ученика, анализе остварених резултата и провођењу мјера у стварању образовног окружења по мјери ученика. Препорукама је указано на важност сарадње одјељењских старјешина и родитеља. Спољашњим вредновањем је констатован значај оцјењивања постигнућа ученика те вођења личне евиденције наставника. Препоручена је прецизна израда индивидуално прилагођених програма, као и континуирано вредновање оствареног, правовремену подршку стручних сарадника како би се обезбједила адекватна подршка свим ученицима као и њихово напредовање. Кроз анализу спољашњег вредновања закључује да је школама такође препоручено да раде на успостављању иновативних наставних система, да обезбиједи подршку даровитим и талентованим ученицима, да раде на промоцији Дана ученичких постигнућа, успоставе бољу контролу матичних књига и архиве школе, доприносе мотивацији ученика и слично.

У стандарду 4, *Подршка ученицима*, садржана су 22 индикатора, а спољашњим вредновањем школама су упућене 124 препоруке. Из наведене анализе и датих препорука може се констатовати да је школама указано на значај награђивања и мотивације наставника за остварене успјешне резултате и квалитетан рад. Школама су дате препоруке за израду детаљних анализа и компаративних анализа различитих сегмената рада школе, укључујући и спољашњу провјеру постигнућа ученика, успјеха у учењу и владању, рада секција, допунске, додатне и факултативне наставе, те активности на унапређењу подршке надареним и талентованим ученицима. Анализом је утврђена потреба за интензивнијом сарадњом са стручним сарадницима и инспектором-просвјетним савјетником за инклузију школе ради идентификације и подршке талентованим и надареним ученицима. Спољашњим вредновањем стандарда 4 дошло се до закључка да је неопходно да школе креирају/ажурирају интернет странице школе и активирају друштвене мреже са циљем промовисања рада школе и примјера добре праксе из школе: ученици без изостанака, ученици који најчешће посјећују школску библиотеку, успјешни ученици на свим нивоима такмичења, најбољи друг у школи, најбољи чувар околине и слично путем огласа, интернет странице школе и локалних новина. Школама је препоручено да у програм стручног усавршавања уврсте теме које се баве препознавањем и идентификацијом талентованих и даровитих ученика, разликама између талента и даровитости и слично, како би се наставници оснажили за процјену потенцијално даровитих и талентованих ученика. Школе би требале да израђују план и листу праћења употребе

информационо-комуникационих технологија у настави, као и савремених метода и облика рада. У оквиру програма рада допунске, додатне и факултативне наставе, као и секција потребно је дефинисати циљеве, те вршити анализу њихове остварености. Анализом је утврђена потреба за израдом планова сарадње са локалном заједницом и релевантним институцијама, као планова унапређења услова и квалитета рада, сходно расположивим локалним ресурсима. Планско и сврсисходно организовање рада мултисекторских тимова „Брига о дједи заједничка одговорност и обавеза“ (пружање превентивне, савјетодавне и корективне помоћи и подршке ученицима и родитељима) у циљу рјешавања проблема у учењу и понашању ученика, такође је истакнуто као приоритетно подручје рада школа. У циљу јаснијег препознавања потреба ученика, школама је указано на важност самовредновања рада наставника ради благовремене и ефикасне подршке ученицима. Анализа наведеног стандарда указује на потребу да школе потпуније документују Летопис у свим сегментима, да реализују активности које наводе у извјештају о самовредновању, да стручни тимови треба да израђују програме рада, да се на састанцима стручних органа школе разговара о важности самовредновања и слично.

Стандард 5, *Сарадња школе са породицом и установама у локалној заједници* потврђује се кроз 7 дефинисаних индикатора. Спољашњим вредновањем квалитета рада, школама су упућене 73 препоруке у циљу остваривања квалитетније сарадње школе са породицом и установама у локалној заједници. Спољашњим вредновањем овог стандарда закључено је да је неопходно интензивирати и плански осмислити активности у оквиру педагошког образовања родитеља, те у складу са њиховим интересовањима реализовати планиране радионице ради унапређења сарадње родитеља и школе. Програм сарадње са релевантним представницима удружења, институција и организација из локалне заједнице са јасно дефинисаним циљевима и динамиком реализације, као и план употребе ресурса при организацији и реализацији наставе, један је од битних сегмената унапређења квалитета рада школе. Школе би требало да предузимају активности на анимирању родитеља који ће континуираним ангажманом допринијети ефикаснијем раду Савјета родитеља. С циљем успостављања боље сарадње, одјелењске старјешине и предметни наставници би требало да воде забиљешке о обављеним разговорима са родитељима, наводећи савјете које су дали родитељима за побољшање рада и учења њихове дјеце. С циљем унапређења постигнућа ученика, наставнике би требало подстицати на реализацију формативног праћења и вредновања. Школама је препоручено и доношење Упутства којим ће се дефинисати процедура отварања и рјешавања садржаја из кутије за примједбе, похвале и сугестије. У мањем броју школа су изречене препоруке које се тичу испитивања мишљења и ставова родитеља о свим аспектима рада школе, са посебним акцентом на област сарадње школе и родитеља и мотивације родитеља за редовну сарадњу.

Стандард 6, *Људски, физички и специјалистички ресурси унутар школе*, прецизније одређује 17 индикатора. Спољашњим вредновањем овог стандарда, школама је упућено 107 препорука. На основу анализе свих препорука и сугестија датих након спољашњег вредновања квалитета рада школа може се закључити да постоји низ кључних области које захтијевају унапређење у основним школама. Највећи број препорука упућен је на потребу континуираног стручног усавршавања како наставника, али исто тако и директора и стручних сарадника, што је суштински значајно за унапређење квалитета рада школе. Домен индивидуалног стручног усавршавања мора имати функционалну вриједност, а не само формалну што значи да треба бити примијењен у пракси. Материјално-технички услови су условљени средствима која су школама дата на располагање, а вредновањем је потврђено да је наглашена потреба за

побољшањем материјално-техничких услова у школама, што укључује обнову, одржавање и набавку опреме. Евидентно је такође да неке школе немају прецизан план набавке наставних средстава, учила и опреме, као ни евиденције њихове употребе. Дате препоруке везано за овај стандард подстичу школе на унапређење библиотечких фондова. Анализом квалитета овог стандарда може се закључити да је школама указано на важност успостављања процедуре упознавања нових запослених са политикама, прописима, и организацијом рада школе. Спољашњим вредновањем овог стандарда је указано да се школе ангажују на отклањању његових слабих страна, да се врше корекције унутар школе које су идентификоване на претходној процедури спољашњег вредновања, те да се у складу са финансијским могућностима ради на уређењу спортских терена и физкултурних сала.

Стандард 7, *Системи и процедуре осигурања квалитета*, одређује 11 индикатора. Спољашњим вредновањем квалитета рада школе, школама је упућено 180 препорука за побољшање система и процедура које је потребно примјењивати у школи како би се квалитет васпитно-образовног рада одржао и унаприједио. Овај стандард указује на политике и процесе који интегрисани осигуравају квалитет васпитно-образовног процеса и доприносе континуираном унапређивању рада школе и развоју одговорности. Школама су дате препоруке за формирање тимова за самовредновање који ће периодично самовредновањем утврдити квалитет свих сегмената рада школе и учествовати у изради годишњег акционог плана. Анализом је утврђено да постоје значајни показатељи који указују на потребу за формирањем тимова за осигурање квалитета рада школе. Школама су упућене смјернице на подстицање наставника на самовредновање и израду инструмента за самовредновање који ће бити јединствен на нивоу школе, и као такав подстицати побољшање квалитета наставе. Школама су дате инструкције за израду периодичних анализа различитих области рада школе како би се идентификовале слабости и планирали кораци за унапређење, као и израду различитих правилника и протокола. На основу прикупљених података и датих препорука, школама је сугерисано да израде Развојни план. За израду развојног плана школе потребно је да школе примјењују прописану процедуру која укључује мишљења и ставове ученика, наставника и других релевантних субјеката. Квалитативну анализу проведених анкета потребно је презентовати стручним органима школе. Савјетодавно-инструктивне увиде у рад наставника је неопходно евидентирати у форми записника који садржи закључке и мјере за унапређење. Ови записници су основа за анализу реализације наставног рада коју проводе стручни органи школе. На основу израђених записника школама је препоручена израда извјештаја и анализа о посјећеним часовима. Такође је препоручена израда инструмента-скалера за евиденцију посјете часовима. Проведене анализе стручни органи школе треба да користе као основу за израду плана стручног усавршавања које има за циљ унапређење квалитета наставе уз коришћење свих расположивих и доступних ресурса школе. Важно је нагласити да је праћење и израда анализа основ за системско и континуирано унапређење квалитета васпитно-образовног рада школе и само на тај начин може се остварити побољшање квалитета рада школа. У мањем броју школа су изречене препоруке које се тичу рада стручних актива, умрежавања са другим школама, формативног праћења и вредновања постигнућа ученика, успостављања система извјештавања у школи, израде плана унапређења квалитета васпитно-образовног рада, израде извјештаја о реализацији ГПРШ-е и слично.

6. Наредни кораци

Из дефинисаних закључака Анализе произилазе и могући приоритетни задаци и активности у сврху унапређења и побољшања квалитета рада за школе, јер наведени показатељи представљају препоруке са највећим бројем понављања, што указује на интензитет потребе да се подузму конкретни кораци у одређеном сегменту рада школе.

На основу анализа појединачних извјештаја о самовредновању и спољашњем вредновању рада школа, квантитативне и квалитативне анализе препорука за унапређење квалитета рада школа које су тимови спољашњих евалуатора дефинисали као и резултата анализе, школе могу да реализују препоруке, узевши у обзир учесталост понављања истих као показатеља могућих корака и активности неопходних за даљи рад.

Као смјернице и приоритетни задаци којим се школски тимови за самовредновање у наредном периоду требају руководити су:

- у циљу ефикасније организације, потребно је да директори школа више пажње посвете планирању и програмирању рада, уз иницирање израде и доношења интерних аката школе,
- креирати планове посјете часовима за сваку школску годину, и интензивирати рад постојећих тимова у школи,
- унаприједити рад стручних органа школе,
- интензивно радити на планирању, програмирању и припремању наставе примјеном савремених метода и облика рада и примјењивати ИК технологије у школи,
- формативним вредновањем континуирано пратити остварени васпитни и образовни напредак ученика (у оквиру редовне наставе, ваннаставних активности, ИОП-а), те квантитативно и квалитативно анализирати остварене резултате (уз подршку стручних сарадника и ангажованост стручних органа школе), израдити приједлоге мјера за побољшање и транспарентно приказати остварене резултате,
- у циљу прецизнијег препознавања потреба ученика и ефикасне подршке, потребно је да наставници периодично врше самовредновање,
- израђивати квантитативне и квалитативне анализа писмених провјера, и формативно пратити и вредновати напредовање ученика,
- у циљу утврђивања напретка ученика водити прецизнију евиденцију о ученицима који похађају допунску наставу,
- интензивирати сарадњу са стручним сарадницима и инспектором- просвјетним савјетником за инклузију школе ради идентификације и подршке талентованим и надареним ученицима,
- креирати/ажурирати интернет странице школе и активирати друштвене мреже са циљем промовисања рада школе и примјера добре праксе из школе,
- наставне и ваннаставне активности прилагодити различитим васпитно-образовним потребама ученика користећи одговарајуће дидактичко-методичка рјешења,
- са више пажње израђивати прилагођене програме рада за ученике којима је потребна додатна подршка како би омогућили максималну подршку индивидуалном развоју и напредовању свих ученика,
- уредити систем награђивања и мотивације наставника за успјешно остварене резултате и квалитетан рад и промовисати примјере добре праксе,
- у што већој мјери јавно промовисати остварене резултате како ученика,
- вршити детаљне компаративне анализе различитих аспеката рада школе, укључујући и спољашње провјере постигнућа ученика, општи успјех, ваннаставне активности и подршку надареним ученицима,

- јачати партнерске односе са родитељима и локалном заједницом и информисање о активностима школе,
- континуирано вршити стручно усавршавање наставника, директора и стручних сарадника с фокусом на примјену у пракси,
- прецизно пратити потребе школе, те одговорно, плански и функционално управљати ресурсима, те уложити напор у побољшање материјално-техничких услова,
- развијати сарадничке односе на свим нивоима унутар школе,
- на осигурању квалитета радити системски и континуирано.